

08 Temmuz 2004, Perşembe

Sayı: 25516

Milletlerarası Sözleşme

Karar Sayısı : 2004/7502

Türkiye tarafından 13 Ocak 1999 tarihinde imzalanan ve 26/4/2001 tarihli ve 4662 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme"nin ilişik bildirimler ve çekince ile onaylanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 26/5/2004 tarihli ve KOYT/208598 sayılı yazısı üzerine 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 18/6/2004 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER

CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip
ERDOĞAN

Başbakan

A. GÜL	A. ŞENER	C. ÇİÇEK	B. ATALAY
Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V.	Devlet Bakanı
A. BABACAN	H. ÇELİK	G. AKŞİT	K. TÜZMEN
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
C. ÇİÇEK	M. V.GÖNÜL	A. AKSU	K. UNAKITAN
Adalet Bakanı	Milli Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Maliye Bakanı
H. ÇELİK	Z. ERGEZEN	R. AKDAĞ	B. YILDIRIM
Milli Eğitim Bakanı	Bayındırlık ve İskan Bakanı	Sağlık Bakanı	Ulaştırma Bakanı
S. GÜÇLÜ	M. BAŞESGİOĞLU	A. AKSU	
Tarım ve Köy İşleri Bakanı	Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	Sanayi ve Ticaret Bakanı V.	
M. H. GÜLER	E. MUMCU	O. PEPE	
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Kültür ve Turizm Bakanı	Çevre ve Orman Bakanı	

S. ÖZDOĞAN

Kırkbeşinci Oturum
Gündem Maddesi 12

GENEL KURUL TARAFINDAN KABUL EDİLEN KARAR
(Üçüncü Komitenin (A/45/838/) Sayılı Raporuna İstinaden)

45/158. Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

Genel Kurul:

Özellikle en başta (1) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (217 A (III) Sayılı Karar), (2) İnsan Hakları ile İlgili Uluslararası Anlaşmalar (220 A (XXI) Sayılı Karar), (3) Irk Ayrımcılığının Her Türlü, Şeklinin Ortadan Kaldırılmasına Dair Uluslararası Anlaşma (2106 A (XX) Sayılı Karar), ve (4) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Anlaşma (34/180 Sayılı Karar) olmak üzere, insan haklarının uluslararası düzeyde korunması ile ilgili temel belgelerde açıklanan standartlar ve prensiplerin daima geçerli kalacağını bir kere daha teyid ederek;

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının çerçevesi içinde oluşturulan standart ve ilkeleri ve Birleşmiş Milletler Teşkilâtının çeşitli organlarında ve diğer uzman kuruluşlarında göçmen işçiler ve aileleri konusunda yapılmakta olan çalışmaların önemini akılda tutarak;

Şimdiye kadar oluşturulmuş standartlar ve ilkeler kümesinin mevcudiyetine rağmen, göçmen işçilerin ve ailelerinin insan haklarının, şeref ve haysiyetlerinin güvence altına alınması ve durumlarının iyileştirilmesi amacıyla daha fazla gayret sarfedilmesi gerektiğini tekrar ederek,

Göçmen işçilerin ve ailelerinin haklarının korunmasına dair uluslararası bir sözleşme taslağı hazırlanması amacıyla tüm üye Devletlerin katılımına açık bir çalışma grubu oluşturulmasına dair 17 Aralık 1979 tarihli ve 34/172 sayılı kararını hatırlayarak;

15 Aralık 1980 tarihli ve 35/198 sayılı, 16 Aralık 1981 tarihli ve 36/160 sayılı, 17 Aralık 1982 tarihli ve 37/170 sayılı, 16 Aralık 1983 tarihli ve 38/86 sayılı, 14 Aralık 1984 tarihli ve 39/102 sayılı, 13 Aralık 1985 tarihli ve 40/130 sayılı, 4 Aralık 1986 tarihli ve 41/151 sayılı, 7 Aralık 1987 tarihli ve 42/140 sayılı, 8 Aralık 1988 tarihli ve 43/146 sayılı, 15 Aralık 1989 tarihli ve 44/155 sayılı kararlarını ve anılan kararlarda "Tüm Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Bir Sözleşme Taslağı Hazırlanması ile İlgili Çalışma Grubu" nun yetkisinin yenilediği ve görevini sürdürmesinin istendiğini de hatırlayarak;

Çalışma Grubunun, 29 Mayıs - 8 Haziran 1990 tarihleri arasında yapmış olduğu dokuzuncu oturumlar-arası toplantısına dair raporunu, geri kalan hükümleri tamamlamak ve 44/155 sayılı karar uyarınca taslak Anlaşma metninin Birleşmiş Milletler Sekreteryası İnsan Hakları Merkezi tarafından teknik düzeyde gözden geçirilmesinin sonuçlarını değerlendirmek amacıyla, incelemiş olarak,

Çalışma Grubunun Genel Kurul tarafından kendisine verilen görev uyarınca üstlenmiş olduğu amaçlarını gerçekleştirmeyi başarmış olduğunu akılda tutarak,

1. Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme taslağının hazırlanmasını tamamlamış olmasından dolayı Çalışma Grubuna takdirlerini ifade eder;

2. Bu kararın ekinde yer alan, "Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme"yi kabul eder ve Devletlerin imzasına, onayına ve katılımına açar;

3. Tüm üye Devletleri, öncelikli olarak, sözkonusu Sözleşmeyi imzalamaya ve onaylamaya veya katılmaya çağırır ve erken bir tarihte yürürlüğe girmesini ümit ettiğini ifade eder;

4. Genel Sekreterden Sözleşme ile ilgili bilgilerin yayımlanması için gerekli tüm yardım ve kolaylıkları sağlamasını rica eder;

5. Birleşmiş Milletler organlarını ve kuruluşlarını, hükümetlerarası ve hükümetlerdışı kuruluşları, Sözleşme ile ilgili bilgilerin yayılması ve Sözleşmenin daha iyi anlaşılmasının teşviki amacıyla daha fazla gayret göstermeye davet eder;

6. Genel Sekreterden Sözleşmenin statüsü ile ilgili olarak kırkaltıncı dönem toplantılarında Genel Kurula bir rapor sunmasını rica eder;

7. Kırkaltıncı dönem toplantıları sırasında Genel Sekreterin raporunu, "Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmenin Uygulanması" başlıklı gündem maddesi altında incelemeye karar verir.

Genel Kurul
69 uncu Toplantısı
18 Aralık 1990

EK

Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

Başlangıç

Bu Sözleşmeye Taraf Olan Devletler,

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiş insan hakları ile ilgili temel belgelerde yer alan ilkeleri, özellikle İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini, (217 A (III) Sayılı Karar); Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara Dair Uluslararası Anlaşmayı (2200 A (XXI) Sayılı Karar eki); Medenî ve Siyasal Haklara Dair Uluslararası Anlaşmayı (2200 A (XXI) Sayılı Karar eki, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Anlaşmayı (2106 A (XX) Sayılı Karar eki) ve Çocukların Haklarına Dair Anlaşmayı (34/180 Sayılı Karar eki) gözönüne alarak;

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının görev çerçevesi içinde oluşturulmuş ilgili belgelerde belirlenen standartlar ve ilkeleri, özellikle, İş Bulma Amaçlı Göç ile İlgili Anlaşmayı (97 Sayılı), Aşağılayıcı Şartlarda Göçler ve Göçmen İşçilere Yapılacak Muamele ve Sağlanacak İmkânlar Konusunda Eşitlik Prensibinin Teşviki ile İlgili Anlaşmayı (143 Sayılı), İş Bulma Amaçlı Göç ile İlgili Tavsiyeyi (86 Sayılı), Göçmen İşçilerle İlgili Tavsiyeyi (151 Sayılı), Zorla veya Kuvvet Kullanarak İşgücü İstihdam Etmenin İlgâ Edilmesine Dair Anlaşmayı (105 Sayılı) gözönüne alarak;

Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtının Eğitimde Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Anlaşması'nda (Birleşmiş Milletler, Anlaşmalar Serisi, Cilt No. 429, Sayı 6193) belirtilen ilkelerin önemini tekrar teyid ederek;

İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlıkdışı ve Küçültücü Muamele ve Cezanın Önlenmesine Dair Anlaşmayı (39/46 Sayılı Kararın eki); Suçun Önlenmesi ve Sanıklara Yapılacak Muamele Dair Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi Bildirisini (Bakınız: Suçun Önlenmesi ve Sanıklara Yapılacak Muamele Konusunda Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi, Kyoto, Japonya, 17-26 Ağustos 1979: Sekreteryâ tarafından hazırlanan rapor (B.M. Yayınları, Satış No. : E.71.IV.8)), Yasa Uygulayıcılarının Davranış Biçimleri (34/169 Sayılı Karar ve eki) ve Köleliğin Önlenmesi İlgili Anlaşmaları (Bakınız: İnsan Hakları: Uluslararası Belgeler Derlemesi (B.M. Yayınları, Satış No. : E.88.XIV.I) hatırdâ tutarak,

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının amaçlarından birinin, Anayasasında da ifade edildiği üzere, yabancı ülkelerde istihdam edilen işçilerin menfaatlerinin korunması olduğunu hatırlayarak ve anılan örgütün göçmen işçiler ve aile fertleri ile ilgili konulardaki bilgi birikimini ve tecrübelerini akıldâ tutarak;

Göçmen işçiler ve aile fertleri ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler Teşkilâtının muhtelif organlarında, özellikle, başta, İnsan Hakları Komisyonu, Sosyal Kalkınma Komisyonu, B.M. Gıda ve Tarım Teşkilâtı, B.M. Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı, Dünya Sağlık Teşkilâtı'nda ve diğer uluslararası teşekküllerde yapılmış ve yapılmakta olan çalışmaların önemini müdrîk olarak,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının korunmasına yönelik olarak bölgesel veya ikili düzeyde bazı Devletler tarafından gerçekleştirilen gelişmeleri ve bu alanda ikili ve çok taraflı sözleşmeler imzalanmasının önem ve faydasını da keza müdrîk olarak,

Milyonlarca insanı ilgilendiren ve uluslararası toplumda çok sayıda Devleti etkileyen göç olayının önemini ve kapsamını idrak ederek,

Göçmen işçi hareketlerinin Devletler ve ilgili halklar üzerindeki etkilerinin bilincinde olarak ve göçmen işçilere ve aile fertlerine yapılacak muamele ile ilgili temel ilkelerin kabul edilmesi yoluyla Devletlerin tutum ve davranışları arasında uyum sağlanmasına katkıda bulunabilecek kuralları tesis etmeyi arzu ederek,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin diğer nedenler yanında, Orijin Devletten ayrı olmaları ve İstihdam Devletinde bulunmaktan dolayı güçlüklerle karşılaşabilmeleri gibi nedenlerle, sık sık içine düştükleri hassas durumu dikkate alarak,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının her yerde yeterli şekilde tanınmamış olduğu ve bu nedenle bu hakların uygun biçimde uluslararası korunma altına alınmalarının gerektiği inancında olarak,

Özellikle ailelerin parçalanmasına yol açması sebebiyle, göç olayının göçmen işçilerin hem kendileri, hem de aile fertleri bakımından sık sık ciddi sorunlara neden olduğu gerçeğini gözönüne alarak,

Göç olayının neden olduğu insanî sorunların göçün düzensiz bir ortamda yapılması halinde çok daha ciddi sorunlara yol açtığını akılda tutarak ve bu nedenle gizli göçmen işçi hareketlerinin ve işçi kaçakçılığı olaylarının, aynı zamanda göçmen işçilerin temel insan haklarının korunmasını sağlayarak önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacına yönelik uygun tedbirlerin alınmasının teşvik edilmesi gereğine inanarak;

Kayıtlı olmayan veya düzensiz bir durumda bulunan işçilerin diğer işçilere göre genelde daha olumsuz koşullar içinde istihdam edildiklerini ve bazı işverenlerin haksız rekabet koşullarının sağlayacağı menfaatlerden yararlanmak amacıyla bu tür işçileri istihdam etmek eğiliminde olduklarını gözönüne alarak,

Tüm göçmen işçilerin temel insan haklarının daha geniş bir şekilde tanınması halinde düzensiz bir durumda bulunan göçmen işçilerin istihdam edilmesi yollarına başvurulmasının cazip olmaktan çıkarılabileceği ve bunun da ötesinde durumları mahallî mevzuata uygun olan göçmen işçilere ve aile fertlerine belirli bazı ilave haklar verilmesinin tüm göçmenleri ve işverenleri ilgili Devletler tarafından tesis edilmiş kanunlara ve kurallara uymaya ve saygı göstermeye teşvik edeceğini de gözönüne alarak,

Bu nedenle evrensel olarak uygulanabilecek kapsamlı bir anlaşma metni içinde temel kuralları teyid ve tesis etmek suretiyle, tüm göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının uluslararası korunmasının gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulduğuna inanarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

Kapsam ve Tanımlar

Madde 1:

1. Bu Sözleşme bundan sonra belirtilen durumlar istisna olmak üzere, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasal veya diğer görüş, millî, etnik veya sosyal köken, taabiyet, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî hal, doğum veya diğer statüler açısından hiçbir farklılık gözetilmeksizin, tüm göçmen işçilere ve ailelerine uygulanır.

2. Bu Sözleşme göçmen işçilerin ve aile fertlerinin, göçe hazırlık, hareket, transit geçiş ve İstihdam Devletinde kazanç getiren bir işte çalışma ve ikamet süresinin tamamı ile Orijin Devlete veya mutad olarak ikamet edilen Devlete dönüş dahil olmak üzere, göç sürecinin tamamı süresince uygulanacaktır.

Madde 2:

Bu Sözleşme metninde yer alan;

1. "Göçmen İşçi" kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan bir kişiye atıfta bulunur.

2. (a) "Sınır İşçisi" kavramı, komşu bir Devlette mutad ikametgâhını muhafaza eden ve normal olarak her gün veya en az haftada bir kez normal ikametgâhına dönen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(b) "Mevsimlik İşçi" kavramı, niteliği gereği mevsimsel şartlara bağımlı olan ve sadece yılın bir kısmında yapılabilen işi yapan bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(c) Balıkçıları da içeren "Gemi Adamı" kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlete kayıtlı bir gemide istihdam edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(d) "Sahil Açığındaki Tesiste Çalışan İşçi" kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devletin egemenlik alanı içinde yer alan bir sahil açığındaki tesiste istihdam edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(e) "Gezici İşçi" kavramı, bir Devlette mutad ikametgâhı olan, fakat yaptığı işin niteliği dolayısıyla, kısa süreler için, başka bir Devlete veya Devletlere seyahat etmek mecburiyetinde olan bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(f) "Projeye Bağlı İşçi" kavramı, istihdam edileceği Devlete belirli bir süre için ve sadece işvereni tarafından bu Devlette gerçekleştirilmekte olan bir projede çalışmak üzere kabul edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(g) "Belirli Bir İş İçin İstihdam Edilen İşçi" kavramı, aşağıda tarif edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(i) İşvereni tarafından, kısıtlı ve belirlenmiş bir süre ile belirli bir görevi yerine getirmek için, istihdam edileceği bir Devlete gönderilen göçmen bir işçi; veya

(ii) Profesyonel, ticarî, teknik veya diğer yüksek düzeyde özel yetenek gerektiren bir işte kısıtlı ve belirli bir zaman için görevli göçmen bir işçi; veya

(iii) İstihdam Devletindeki işverenin isteği üzerine kısıtlı ve belirli bir süre için geçici veya kısa süreli bir işte çalışan göçmen bir işçi;

Oturma müsaadesinin bitim tarihinde veya şayet bu özel görevi veya işi daha fazla yürütmüyor ise daha erken bir tarihte göçmen işçinin İstihdam Devletinden ayrılması talep edilir.

(h) "Serbest Çalışan İşçi" kavramı, bir çalışma mukavelesi olmadan kazanç getiren bir faaliyetle iştigal eden ve hayatını normal olarak bu şekilde ya tek başına ya da aile fertleri ile birlikte çalışarak kazanan göçmen bir işçiye ve İstihdam Devletinde uygulanan mevzuat veya ikili veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca "serbest çalışan işçi" olarak tanınan diğer herhangi bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

Madde 3:

Bu Sözleşme aşağıda belirtilen kişilere uygulanmayacaktır:

(a) Kabulleri ve statüleri genel uluslararası hukuk veya uluslararası özel anlaşmalar veya sözleşmeler ile düzenlenen uluslararası kuruluşlar ve temsilcilikler tarafından gönderilen veya istihdam edilen kişiler veya resmî görevleri ifa etmek üzere bir Devlet tarafından ve ülke dışına gönderilen veya istihdam edilen kişiler;

(b) Bir Devlet tarafından veya onun adına kalkınma programlarına ve diğer işbirliği programlarına katılmak üzere, ülke dışına gönderilen veya ülke dışında istihdam edilen, kabulü ve statüsü istihdam eden Devlet ile aktedilmiş anlaşma ile düzenlenen ve bu anlaşma uyarınca göçmen işçi sayılmayan kişiler;

(c) Kendi Devletinden başka bir Devlette yatırımcı olarak ikametgâh edinen kişiler;

(d) İlgili Taraf Devletin ulusal mevzuatında veya o Taraf Devleti bağlayan uluslararası anlaşmalarda öngörülmemişse, mülteciler ve vatansızlar;

(e) Öğrenciler ve stajyerler;

(f) İstihdam sağlayan Devlette ikamet etmelerine ve kazanç getirici bir faaliyette bulunmalarına müsaade edilmeyen gemi adamları ve sahil açığında kurulmuş bir tesiste çalışan işçiler.

Madde 4:

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda "aile fertleri" kavramı, göçmen işçilerle evli kişilere veya onlarla yürürlükte olan mevzuat uyarınca evlenmeye eşit neticeler doğuran bir ilişki içinde bulunan kişilere, kendilerine bağımlı çocuklarına ve yürürlükteki kanunlar veya ilgili Devletler arasında aktedilmiş ikili veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca aile ferdi sayılan diğer bağımlı kişilere atıfta bulunur.

Madde 5:

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda, göçmen işçiler ve aile fertleri;

(a) İstihdam sağlayan Devlete o Devletin kanunları ve o Devletin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca, girmek, oturmak ve kazanç getirici bir faaliyette bulunmak üzere müsaade verilmişse kayıtlı ve düzenli durumda olarak değerlendirilirler;

(b) Bu maddenin yukarıdaki (a) alt paragrafında öngörülen şartlara uymuyorlarsa kayıtsız ve düzensiz durumda olarak değerlendirilirler.

Madde 6:

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda;

(a) "Orijin Devlet" kavramı ilgili kişinin vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Devlet anlamına gelir;

(b) "İstihdam Devleti" kavramı, duruma göre, göçmen işçinin kazanç getirici bir faaliyette bulunacağı, bulunmakta olduğu veya bulunmuş olduğu bir Devlet anlamına gelir;

(c) "Transit Devlet" kavramı, ilgili kişinin İstihdam Devletine gitmek, veya İstihdam Devletinden Orijin Devlete veya mutad ikametgâhı bulunduğu Devlete gitmek amacıyla transit geçiş yaptığı herhangi bir Devlet anlamına gelir.

KISIM II

HAKLAR KONUSUNDA AYIRIMCILIK YAPILMAMASI

Madde 7:

Taraf Devletler, insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmeler uyarınca, kendi ülkeleri içinde yaşayan veya yasal yetki alanına giren tüm göçmen işçilere ve aile fertlerine, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, millî, etnik veya sosyal köken, vatandaşlık, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî durum, doğum veya diğer statüler gibi nedenlerle hiçbir ayırimcilik yapmaksızın bu Sözleşmede öngörülen haklara saygı göstermeyi ve uygulamayı taahhüt ederler.

KISIM III
TÜM GÖÇMEN İŞÇİLERİN VE AİLE FERTLERİNİN İNSAN HAKLARI

Madde 8:

1. Göçmen işçileri ve aile fertleri Orijin Devletleri dahil her Devleti terketmekte hürdürler. Bu hak kanunda öngörülen sınırlamalar, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı veya ahlâkını veya diğer şahısların hak ve hürriyetlerini korumak için gerekli sınırlamalar ve bu Sözleşmede tanınan diğer haklarla uyumlu sınırlamalar istisna olmak üzere, hiçbir sınırlamaya tabi tutulamaz.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri kendi Orijin Devletlerine her zaman girmek ve orada kalmak hakkına sahip olacaklardır.

Madde 9:

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yaşama hakkı kanunla korunacaktır.

Madde 10:

Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi işkenceye veya zalimane, insanlıkdışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz.

Madde 11:

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi esarete veya zorbalıkla çalıştırılmaya tabi tutulamaz.
2. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdinden güç kullanılarak veya zorla çalışma talebinde bulunulamaz.
3. Bu maddenin 2 nci paragrafı, bir suçun cezası olarak ağır iş ve hapis cezalarının kanunla hükmedilebileceği Devletlerde, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş bir karar gereğince ağır şartlarda çalışma cezasının uygulanmasına engel teşkil etmez.

4. Bu maddenin amacı doğrultusunda "Kuvvet kullanılarak veya zorla çalıştırılmak" kavramı aşağıdaki hususları kapsamaz:

a) Bu maddenin 3 üncü paragrafında bahsekonu edilmeyen, bir mahkemenin yasal bir kararı gereğince tutuklu bulunan veya böyle bir tutukluluk durumundan şartlı olarak serbest bırakılmış bir kişiden normal olarak istenen herhangi bir iş veya hizmet,

b) Toplumsal yaşam ve refahı tehdit eder nitelikte olağanüstü durumlarda veya doğal afet karşısında yapılması istenen herhangi bir hizmet;

c) Normal medenî yükümlülükler arasında yer alan ve aynı zamanda ilgili Devletin vatandaşları için de zorunlu olan herhangi bir iş veya hizmet.

Madde 12:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptirler. Bu hak, kendilerinin seçeceği bir dine veya inanca sahip olmak veya geçmek hürriyetini ve bireysel veya diğer kişilerle bir topluluk meydana getirmiş olarak din ve inançlarını ibadet, dinî kurallara bağlılık, uygulama ve öğretme şeklinde açıklamak hürriyetini kapsar.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri, kendi seçtikleri bir dine veya inanca sahip olmak veya geçmek özgürlüklerine zarar verecek zorlamalara maruz bırakılamazlar.

3. Bir insanın dinini veya inancını açıklama hürriyeti ancak kanunda tarif edilen ve kamu güvenliğinin, düzeninin, sağlığının veya ahlâkının veya başkalarının temel hak ve hürriyetlerinin korunması açısından lüzumlu olan sınırlamalara tabi tutulabilirler.

4. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, en az birisi göçmen işçi olan ebeveynlerin ve uygulanabilmesi durumunda, kanunî vasilerin, çocuklarına kendi inançları doğrultusunda din ve ahlâk eğitimi verme özgürlüklerine saygı göstermeyi taahhüt ederler.

Madde 13:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri dışarıdan müdahale olmaksızın fikir ve düşünce özgürlüğüne sahip olacaklardır.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri ifade hürriyetine sahip olacaklardır; bu hak, her türlü bilgiyi ve düşünceyi, sınır tanımaksızın, sözlü, yazılı veya basılı olarak, sanat şeklinde veya kendi seçecekleri bir araç vasıtasıyla, araştırmak, almak ve yaymak hürriyetini de kapsayacaktır.

3. Bu maddenin 2 nci paragrafında öngörülen hakkın kullanılması beraberinde özel yükümlülükler ve sorumluluklar getirir. Bu nedenle, bu hak bazı kısıtlamalara tabi tutulabilir, ancak bunlar sadece kanunla belirlenen kısıtlamalar olabilir ve aşağıda belirtilen nedenlere dayanabilir:

- a) Diğer kişilerin haklarına ve haysiyetlerine saygı göstermek için,
- b) İlgili Devletlerin millî güvenliğinin veya kamu düzeninin veya kamu sağlık ve ahlâkının korunabilmesi için,
- c) Herhangi bir şekilde savaş propagandasının önlenmesi için;
- d) Ayırmacılığı, düşmanlığı veya şiddeti körükleyen millî, ırksal veya dinsel nefret duygularının herhangi bir şekilde savunulmasının önlenmesi amacıyla.

Madde 14:

Hiçbir göçmen işçinin veya aile ferdinin özel hayatına, ailesine, konutuna, mektuplaşmasına veya diğer şekilde haberleşmesine keyfî ve gayrî kanunî müdahalelerde bulunulamaz; şeref ve haysiyetlerine gayrî kanunî saldırılar yapılamaz. Herbir göçmen işçi ve aile ferdi bu tür saldırılara ve müdahalelere karşı kanunun öngördüğü korumadan yararlanma hakkına sahip olacaktır.

Madde 15:

Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, ister bireysel, ister başkalarıyla ortak olarak mal-mülk edinme hakkından keyfî bir şekilde mahrum bırakılamaz. İstihdam Devletinde yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bir göçmen işçinin veya aile ferdinin sahip olduğu değerler kısmen veya tamamen kamulaştırıldığı takdirde, ilgili şahsın adil ve yeterli tazminat almaya hakkı olacaktır.

Madde 16:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri özgürlük ve kişi güvenliği hakkına sahip olacaklardır.
2. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin ister kamu görevlilerinden ister özel kişiler, gruplar veya kuruluşlardan kaynaklınsın, şiddet, fiziksel incinme, tehdit ve korkutma gibi eylemlere karşı Devlet tarafından etkili biçimde korunmaya hakları olacaktır.
3. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kimliklerinin kontrolü kanun uygulayıcısı görevliler tarafından kanunla belirlenen usullere uygun olarak yapılacaktır.
4. Göçmen işçiler ve aile fertleri, bireysel veya toplu olarak, keyfî tutuklamaya veya gözaltına almaya maruz bırakılamazlar; kanunla belirlenen usullere uygun durumlar ve nedenler dışında özgürlüklerinden mahrum edilemezler.
5. Tutuklandıkları zaman, göçmen işçiler ve aile fertleri, imkânlar ölçüsünde anladıkları bir lisanla, tutuklanma sebepleri hakkında bilgilendirilecekler ve anladıkları bir lisanla kendilerine yöneltilen suçlamalar hakkında gecikmeksizin kendilerine bilgi verilecektir.
6. Göçmen işçiler ve aile fertleri, ceza gerektiren bir suç iddiasıyla gözaltına alındıklarında veya tutuklandıklarında, yetkili hâkim veya kanunla yargılama yetkisi verilmiş bir görevlinin önüne çıkarılacaklar ve makul bir süre içerisinde yargılanacak ya da serbest bırakılacaklardır. Yargılanmayı bekleme süresi boyunca tutuklu bulundurulmaları genel bir kural olmamalıdır; ancak serbest bırakılmak, yargı sürecinin herhangi bir aşamasında ve gerekirse, kararın ifası için, tekrar yargı önünde ispat-ı vücut edilmesini güvenceye almak koşuluna bağlı kılınabilir.
7. Bir göçmen işçi veya aile fertlerinden birisi tutuklandığı veya yargılanmak üzere cezaevine konulduğu veya başka herhangi bir şekilde gözaltına alındığı takdirde;
  - a) Vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Orijin Devletin veya o Devletin menfaatlerini temsil eden bir Devletin diplomatik veya konsolosluk makamları, tutuklanan kişi talep ettiği takdirde, tutuklanma veya gözaltına alınma durumu ve sebepleri hakkında gecikmeksizin bilgilendirilmelidirler:
  - b) İlgili kişi anılan makamlarla haberleşme hakkını haiz olacaktır. İlgili kişinin anılan makamlara göndermek istediği herhangi bir haber gecikmeksizin ulaştırılmalıdır ve ilgili kişi ayrıca anılan makamlar tarafından gönderilen mesajları gecikmeksizin almak hakkına sahip olacaktır.
  - c) İlgili kişi, anılan makamların temsilcileriyle görüşmek ve kendi yasal temsil edilme hakkına ilişkin olarak onlarla düzenlemeler yapmak üzere, bu hak ve varsa ilgili Devletler arasında yürürlükte olan anlaşmalardan kaynaklanan haklar konusunda gecikmeksizin bilgilendirilecektir.
8. Tutuklama veya gözaltına alınma yoluyla hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler veya aile fertleri, tutukluluk durumlarının kanuna uygun olup olmadığının gecikilmeksizin karara bağlanabilmesi ve gözaltına alınma hali yasal değilse serbest bırakılmaları amacıyla yetkili bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptirler.

Mahkemeye başvurduklarında, şayet kullanılan lisanı konuşamıyorlar veya anlayamıyorlarsa, kendilerine, gerekirse malî yük getirmeyecek şekilde, ücretsiz tercüman hizmetleri sağlanmalıdır.

9. Yasalara aykırı şekilde tutuklanan veya gözaltına alınan göçmen işçilerin ve aile fertlerinin tazminata yasal hakları olacaktır.

Madde 17:

1. Hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler ve aile fertlerine temel insan haysiyeti ve kültürel kimlikleri bakımından saygılı ve insanca muamele yapılacaktır.

2. Sanık durumundaki göçmen işçiler ve aile bireyleri, istisnaî şartlar dışında, hüküm giymiş kişilerden ayrı tutulacaklar ve haklarında henüz hüküm verilmemiş kişi olarak durumlarına uygun muamele göreceklidir. Sanık gençler yetişkinlerden ayrı tutulacaklar ve mümkün olabilecek en kısa zamanda yargılanmak üzere mahkeme önüne çıkarılacaklardır.

3. Herhangi bir göçmen işçi veya aile ferdi, bir Transit Devletinde veya bir İstihdam Devletinde göç ile ilgili yasaların ihlali sebebiyle gözaltına alınması halinde, imkânlar ölçüsünde, hüküm giymiş veya yargılanmak üzere gözaltında bulunan kişilerden ayrı bir yerde bulundurulacaktır.

4. Yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş karar gereğince geçirilmekte olan hapis süresince, göçmen işçiyer veya aile ferdine yapılacak muamelenin temel amacı onun topluma yeniden kazandırılması olacaktır. Genç hükümlüler yetişkinlerden ayrı bir yerde bulundurulacaklar ve yaş ve hukukî statülerine uygun muamele göreceklidir.

5. Gözaltı veya tutukluluk süresince, göçmen işçiler ve aile fertleri, aile fertleri tarafından kendilerine yapılacak ziyaretler sırasında buldukları ülkenin vatandaşlarına sağlanan haklardan aynen yararlanacaklardır.

6. Bir göçmen işçinin hürriyetinden mahrum bırakılması halinde, ilgili Devletin yetkili organlarınca, eş ve küçük çocuklar başta olmak üzere, işçinin aile fertleri bakımından ortaya çıkabilecek sorunlar dikkate alınacaktır.

7. Göçmen işçiler ve aile fertleri, Transit Devlette veya İstihdam Devletinde yürürlükteki kanunlar uyarınca gözaltına alındıkları veya tutuklandıklarında, anılan Devletlerin aynı durumdaki vatandaşları ile eşit haklardan yararlanacaklardır.

8. Bir göçmen işçi veya aile ferdi, göç ile ilgili yasaların herhangi bir şekilde ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla gözaltına alınması durumunda, yapılan işlemlere ilişkin masrafları ödemeyeceklerdir.

Madde 18:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri, yargı organları önünde, ilgili devletin vatandaşlarının sahip oldukları haklara eşit şekilde sahip olacaklardır. Kendilerine yöneltilen cezaî iddiaların veya bir dava ile ilgili hak ve yükümlülüklerinin tespitinde, kanunlar uyarınca oluşturulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık biçimde haklarını savunma imkânına sahip olacaklardır.

2. Haklarında cezaî müeyyide gerektiren bir suçtan dolayı dava açılmış göçmen işçiler ve aile fertleri, yasalara göre suçlulukları kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılacaklardır.

3. Haklarındaki cezaî müeyyide gerektiren iddiaların tespitinde, göçmen işçiler ve aile fertleri aşağıda açıklanan asgarî güvencelere sahip olacaklardır:

a) Kendilerine yöneltilen iddiaların türü ve nedenleri hakkında, anladıkları bir lisanda, gecikmeksizin ve ayrıntılı şekilde, bilgilendirilmeleri;

b) Savunmalarını hazırlayabilmeleri ve seçecekleri avukatlarla haberleşebilmeleri için yeterli süre ve olanaklara sahip olmaları;

c) Gereksiz gecikmeler olmaksızın yargılanmaları;

d) Kendilerinin de katıldıkları duruşmalarda yargılanmaları, kendilerini şahsen veya kendileri tarafından seçilen avukatlar aracılığıyla savunmaları; eğer avukat yardımından yararlanmıyorlarsa bu husustaki hakları hakkında kendilerine bilgi verilmesi; adalet sürecinin gerekliliklerinin lüzumlu kıldığı hallerde ve parasal güçlerinin ödemedede bulunmaya yeterli olmaması durumunda herhangi bir ödeme yapmaksızın kendilerine tahsis edilecek avukatların yardımından yararlanmaları;

e) Aleyhlerine tanıklık yapmak isteyen kişilere soru sorabilmeleri ve kendi aleyhlerindeki tanıkları incelemek ve kendi aleyhlerine tanıklık yapan kişilerin haiz oldukları hakların aynına sahip olacak şekilde kendi leyhlerine tanıklık yapabilecek tanıkların katılımını sağlamak;

f) Mahkemede kullanılan lisanı anlayamıyor veya konuşamıyorlarsa, tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanmaları;

g) Kendi aleyhlerine tanıklık yapmaya ve suçlarını itirafa zorlanmamaları.

4. Genç kişilerle ilgili durumlarda, yargılama usulü, sözkonusu kişilerin rehabilitasyonunun teşvik edilmesinin arzu edilirliliği ve yaşlarını göz önüne alacak şekilde olacaktır.

5. Bir suçtan dolayı hüküm giyen göçmen işçilerin ve aile fertlerinin, kendileri ile ilgili hükmün ve tayin edilen cezanın kanunlar uyarınca, daha üst bir mahkeme tarafından gözden geçirilmesine hakları olacaktır.

6. Bir göçmen işçi veya bir aile ferdi, yetkili mahkemenin nihaî kararı ile bir suçtan dolayı cezalandırıldığında daha sonra karar değiştirilirse veya daha sonra ortaya çıkan delillerin, kararın yanlış olduğunu tartışmasız şekilde göstermesi sonucu ilgili affa uğrarsa, daha sonra ortaya çıkan delillerin ilk yargılanma sırasında ortaya çıkarılmamasında ilgilinin tamamen veya kısmen bir sorumluluğu olmadığı takdirde, karar sonucu uğramış olduğu mağduriyet dolayısıyla, ilgilinin kanunlar uyarınca, tazminat elde etmeye hakkı olacaktır.

7. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, ilgili Devletin kanunları ve ceza usulü hukuku uyarınca hüküm giymiş veya affedilmiş olduğu herhangi bir suçtan dolayı tekrar yargılanamaz veya cezalandırılmaz.

Madde 19:

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, işlendiği zamanda, ulusal veya uluslararası hukuk bakımından cezaî hüküm gerektiren bir suç teşkil etmeyen herhangi bir fiil veya ihmal dolayısıyla, cezaî hüküm gerektiren bir suç ile suçlanamaz ve onlara suçun işlendiği anda yürürlükte olan yasaların öngördüğü cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Suçun işlenmesinden sonra, yeni bir yasal düzenleme ile, o suç için daha hafif bir ceza getirilmişse, ilgili, öngörülen hafif şartlardan yararlandırılır.

2. Cezaî hüküm gerektiren bir suç işlemiş olan bir göçmen işçi veya ailesi hakkında cezaî hüküm verilirken, ikamet hakkı veya çalışma hakkı başta olmak üzere, göçmen işçinin statüsü ile ilgili insanî mülahazalar göz önüne alınmalıdır.

Madde 20:

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdine, herhangi bir sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları nedeniyle hapis cezası verilemez.

2. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi sadece iş sözleşmesinden kaynaklanan bir yükümlülüğü yerine getirmemiş olması dolayısıyla, sözkonusu yükümlülük ikamet veya çalışma müsaadesinin bir şartını teşkil etmedikçe, ikamet veya çalışma izninden mahrum bırakılamaz veya sınırdışı edilemez.

Madde 21:

Kanunlara uygun şekilde yetkili kılınmış kamu görevlileri dışında, bir kimsenin kimlik belgelerine, ülkeye giriş, ikamet ve çalışma izinleri ile ilgili belgelere el koyması, imha etmesi veya imha etmeye teşebbüs etmesi gayri kanunidir. Ayrıntılı bir tutanak düzenlenip ilgiliye verilmeden, bu tür belgelere el konulamaz. Bir göçmen işçinin ve aile ferdinin pasaportunun veya aynı değerdeki belgesinin imhasına hiçbir şekilde müsaade edilemez.

Madde 22:

1. Göçmen işçiler ve aileleri fertleri toplu sınırdışı edilme tedbirlerine maruz bırakılamazlar. Herbir sınırdışı edilme durumu bireysel olarak incelenir ve karara bağlanır.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri, ancak, kanunlara uygun olarak yetkili makamın vereceği karar gereğince, bir Taraf Devletin ülkesinden sınırdışı edilebilir.

3. Bu karar anladıkları bir lisanda kendilerine duyurulur. Millî güvenlikle ilgili istisnaî durumlar saklı kalmak üzere, karar ve gerekçeleri, aksine zorunluluk yoksa ilgiliye yazılı olarak bildirilir. İlgili şahıslar bu haklar konusunda önceden veya en geç kararın duyurulması sırasında bilgilendirilir.

4. Yetkili yargı organı tarafından alınmış nihaî bir kararın sözkonusu olduğu durumlar hariç, ilgili kişinin sınırdışı edilmemesini gerektiren nedeni zorunlu ulusal güvenlik nedenleri aksini gerektirmediği sürece, yetkili makama duyurmaya veya durumunun yeniden gözden geçirilmesini talep etmeye hakkı olacaktır. Durumunun yeniden gözden geçirilmesine kadar ilgili kişi, sınırdışı edilme kararının askıya alınmasını isteyebilir.

5. Şayet icra edilmiş bir sınırdışı kararı bilahare iptal edilirse, ilgili şahsın kanunlar uyarınca tazminat talep etme hakkı doğar ve ilk karar ilgili şahsın ilgili Devlete geri dönmesini önlemek için kullanılamaz.

6. Sınırdışı edilme halinde, ilgili şahsa ülkeden ayrılmadan önce veya sonra, ücret ve sair alacakları ve borçları ile ilgili hususları çözümlenmek üzere makul bir fırsat tanınır.

7. Sınırdışı edilme kararının uygulanmasına halel getirmemesi koşuluyla, sınırdışı edilecek göçmen işçi veya aile ferdi, vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Devletten başka bir Devlete gitmeye teşebbüs edebilir.

8. Sınırdışı edilmesinin gerektirdiği masraflar, göçmen işçi veya ailesi fertleri tarafından karşılanmaz. İlgili kişiden seyahat masraflarını karşılaması istenebilir.

9. İstihdam Devletinden sınırdışı edilmek, göçmen işçinin veya aile fertlerinin, o Devletin kanunlarına uygun şekilde elde etmiş oldukları ücretler ve benzeri haklara halel getirmez.

Madde 23:

Mevcut sözleşmede tanınan hakları zarar gördüğü takdirde, göçmen işçiler ve aile fertleri geldikleri Devletin veya bu Devletin haklarını koruyan Devletin diplomatik ve konsolosluk yetkililerine korunma ve yardım için başvuru hakkına sahip olacaklardır. Özellikle, sınırdışı edilme durumunda, ilgili kişi bu hak hususunda gecikmeden bilgilendirilecek ve sınırdışı eden devletin yetkilileri bu hakkın kullanılmasını kolaylaştıracaklardır.

Madde 24:

Her göçmen işçi ve ailesinin her ferdi her yerde yasalar önünde bir kişi olarak tanınma hakkına sahip olacaktır.

Madde 25:

1. Göçmen işçiler ücretler ve aşağıda belirtilen diğer konularda İstihdam Devletinin vatandaşlarına uygulanan muamelelerden daha olumsuzuna maruz kalmayacaklardır.

a) Fazla mesai, çalışma saatleri, haftasonu tatili, ücretli tatil, güvenlik, sağlık, iş ilişkisinin sona erdirilmesi ile bu terimin kapsamı içine giren ulusal yasa ve uygulamalarda yer alan diğer çalışma şartları.

b) Asgarî istihdam yaşı, evde çalışmanın kısıtlanması gibi istihdam konuları ile, ulusal yasaların ve uygulamaların kapsamı içerisine giren diğer istihdam konuları.

2. Özel istihdam sözleşmeleriyle bu maddenin 1. paragrafında yer alan eşitlik ilkesinden feragat edilmesi yasalara aykırı olacaktır.

3. Taraf Devletler, göçmen işçilerin, çalıştıkları ülkede ikametleri ve istihdamları konusunda herhangi bir düzensizlik nedeniyle, bu ilke uyarınca kazandıkları haklardan mahrum kalmamalarını teminen tüm uygun önlemleri alacaklardır. Özellikle, işverenler yasal ve sözleşmeye dayanan yükümlülüklerinden kurtulamayacaklar ve böyle bir düzensizlik nedeniyle sorumlulukları hiçbir şekilde sınırlanamayacaktır.

Madde 26:

1. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarını tanırlar;

a) Ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarını korumak üzere, sendikaların ve yasalara uygun olarak kurulmuş bulunan diğer kuruluşların toplantı ve faaliyetlerine, sadece ilgili örgütün kurallarına tabi olarak katılmak.

b) Sadece ilgili örgütün kurallarına tabi olarak yukarıda belirtildiği şekilde herhangi bir sendikaya ve kuruluşa özgürce katılmak.

c) Yukarıda belirtildiği şekilde, herhangi bir sendikadan ve kuruluştan yardım talep etmek.

2. Yasada belirtilmiş ve ulusal güvenlik, kamu düzeni veya diğer kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak gibi demokratik bir toplum için gerekli olan durumlar dışında, sözkonusu hakların kullanılması kısıtlanamaz.

Madde 27:

1. Sosyal güvenlik konusunda, göçmen işçiler ve aile fertleri İstihdam Devletinin yasaları ile ikili anlaşmalar ve uluslararası anlaşmalarda yer alan ilgili şartları yerine getirdikleri sürece, çalıştıkları devletin vatandaşlarıyla aynı muameleyi görürler. Göçmen işçinin geldiği Orijin Devlet ile çalıştığı İstihdam Devletinin yetkili makamları bu kuralın uygulanmasına ilişkin yöntemleri saptamak üzere gerekli düzenlemeleri yaparlar.

2. Yürürlükteki yasaların göçmen işçi ve aile fertlerine belli bir sosyal yardımı sağlayamamaları halinde, ilgili Devletler ilgili şahısların bu yardım ile bağlantılı olarak yapmış buldukları katkının kendilerine geri ödenmesi imkanını, aynı durumdaki vatandaşlarına yapılan uygulama esas alınmak suretiyle değerlendirirler.

Madde 28:

Göçmen işçiler ve aile fertleri, yaşamlarının korunması veya sağlık yönünden düzeltilmesi mümkün olmayan bir zararın önlenmesi için gerekli olan her türlü tıbbi bakım görme hakkına, ilgili Devletin vatandaşlarına yapılan uygulamaya eşit olarak sahiptirler. Sözkonusu acil tıbbi bakımın sağlanması göçmen işçilerin ikamet ve istihdamına ilişkin herhangi bir düzensizlik nedeniyle reddedilemeyecektir.

Madde 29:

Göçmen işçinin her çocuğu isim, doğum kaydı ve vatandaşlık hakkına sahip olacaktır.

Madde 30:

Göçmen işçinin her çocuğu, ilgili Devletin vatandaşlarıyla eşit muamele ilkesi çerçevesinde eğitim alma temel hakkına sahip olacaktır. Okul öncesi kamu eğitim kurumlarına ve okullarına giriş göçmen işçinin veya eşinin çalıştığı Devletteki ikamet ve çalışmasıyla veya çocuğun ikametiyile ilgili düzensizlikler nedeniyle reddedilemeyecektir.

Madde 31:

1. Taraf Devletler göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kültürel kimliklerine saygı gösterilmesini sağlayacaklar ve onların geldikleri Orijin Devletleri ile kültürel bağlarını korumalarını engellemeyeceklerdir.
2. Taraf Devletler bu konudaki gayretleri desteklemek ve teşvik etmek hususunda uygun önlemleri alabilirler.

Madde 32:

Göçmen işçiler ve aile fertleri, İstihdam Devletindeki ikametleri sona erdiğinde kazançlarını ve tasarruflarını ve ilgili Devletin uygulanan kanunları uyarınca şahsi eşya ve mallarını nakletme hakkına sahip olacaklardır.

Madde 33:

1. Aşağıdaki durumlarla bağlantılı olarak göçmen işçiler ve aile fertleri Orijin Devletince, İstihdam Devletince veya Transit Devletçe bilgilendirilme hakkına sahiptirler:
a) Bu Sözleşmeden doğan hakları konusunda;
b) Kabul edilme şartları, ilgili Devletin kanun ve uygulamaları uyarınca hak ve yükümlülükleri ve bu Devletteki idari ve diğer formaliteleri yerine getirmelerine yardımcı olacak konularda;
2. Taraf Devletler bu bilgilerin yayılmasını veya bilgilendirmenin işverenler, sendikalar veya diğer uygun kurum ve kuruluşlarca sağlanmasını teminen gerekli önlemleri alırlar uygunsa, ilgili diğer Devletlerle de işbirliği yaparlar.
3. Bu tür bilgiler göçmen aileler ve aile fertlerinin talep etmeleri halinde ücretsiz ve mümkünse anlayabilecekleri bir lisanda verilir.

Madde 34:

Sözleşmenin bu bölümünde yer alanların hiç birisi göçmen işçilere ve aile fertlerine, İstihdam Devletinin veya Transit Devletin mevzuatına uymaktan veya bu Devlet sakinlerinin kültürel kimliklerine saygı yükümlülüklerini yerine getirmekten imtina etme hakkı vermez.

Madde 35:

Sözleşmenin bu bölümünde yer alanlardan hiç birisi göçmen işçiler ve aile fertlerinden belgesiz veya kuraldışı durumda olanların durumlarını kurallara uygun hale getirdiği şeklinde yorumlanamaz veya bu Sözleşmenin VI. Bölümünde öngörülen ve uluslararası göç için tutarlı ve hakkaniyete uygun koşullar sağlanması amacına yönelik önlemlere hanel getirmez.

BÖLÜM IV

Kayıtlı ve Kurallara Bağlı Durumda Bulunan Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Diğer Hakları:

Madde 36:

İstihdam Devletinde kayıtlı ve kurallar çerçevesinde bulunan göçmen işçiler ve aile fertleri III. Bölümde yer alan haklara ilave olarak Sözleşmenin bu bölümünde yer alan haklardan yararlanırlar.

Madde 37:

Göçmen işçiler ve aile fertleri, hareketlerinden önce veya en geç İstihdam Devletine kabul edildikleri zamanda, Orijin Devlet veya İstihdam Devleti tarafından kabul edilmeleri ve özellikle kalışları ve gelir getirici

faaliyetler ile ilgili koşullar hakkında ayrıca istihdam Devletinde yerine getirmeleri gereken hususlar ve bu koşulların değişmesi durumunda başvuracakları makam hakkında bilgi edinme hakkına sahiptirler.

Madde 38:

1. İstihdam Devleti, duruma göre, göçmen işçilere ve aile fertlerine kalma ve çalışma izinlerine halel getirmeksizin geçici olarak ayrılma izni sağlama hususunda her türlü çabayı gösterir. İstihdam Devleti, bunu yaparken, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin özel ihtiyaçlarını ve bilhassa kendi Devletlerine karşı olan yükümlülüklerini göz önünde bulundurur.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri bu tür geçici olarak ayrılma izninin koşulları hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmek hakkına sahiptirler.

Madde 39:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri, İstihdam Devleti sınırları dahilinde yer değiştirme ve ikamet yerlerini serbestçe seçme özgürlüğüne sahiptirler.

2. Bu maddenin 1. paragrafında bahsi geçen haklar, yasalarda öngörülen, ulusal güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakının veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına matuf ve bu Sözleşmede tanınan diğer haklarla tutarlı olan kısıtlamalar hariç, kısıtlanamaz.

Madde 40:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri İstihdam edildikleri Devlette ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarını geliştirmek ve korumak üzere dernekler ve sendikalar kurma hakkına sahiptir.

2. Bu hakka, kanunla düzenlenen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu düzeni veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına matuf kısıtlamalar hariç, kısıtlama getirilemez.

Madde 41:

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri kendi Devletlerindeki yasalar çerçevesinde, bu Devletteki toplumsal hayata katılma, seçme ve seçilme hakkından yararlanma hakkına sahiptir.

2. İlgili Devletler gerekli ve yasalarına uygun biçimde bu hakların kullanılmasını kolaylaştırırlar.

Madde 42:

1. Taraf Devletler göçmen işçilerin ve aile fertlerinin gerek Orijin Devletteki, gerek İstihdam Devletindeki özel ihtiyaçları, amaç ve yükümlülüklerini de göz önünde bulundurarak bunlarla ilgilenecek kuruluşların oluşturulmasını düşüneceklerdir ve uygun şekilde göçmen işçilerin ve aile fertlerinin bu kuruluşlarda serbestçe seçebilecekleri temsilcilerinin bulunması imkanlarını öngörecektir.

2. İstihdam Devletleri, kendi ulusal yasaları çerçevesinde göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yerel toplulukların yaşamına ve yönetimine ilişkin kararlarda danışma ve katılımlarının sağlanmasına yönelik kolaylıklar sağlayacaklardır.

3. Göçmen işçiler, İstihdam Devletinde, bu Devletin egemenliği çerçevesinde tanınmışsa, siyasal haklardan yararlanabilirler.

Madde 43:

1. Göçmen işçiler aşağıda belirtilen hususlara ilişkin olarak İstihdam Devletinin vatandaşlarıyla eşit muamele görürler:

a) Eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada, bu kurum ve hizmetlere kabul için gerekli şartları ve diğer düzenlemelere uygunluk sözkonusu olduğunda;

b) Mesleki rehberlik ve işe yerleştirme hizmetlerinde;

c) Mesleki eğitim ve yeniden eğitim tesis ve kurumlarından yararlanmada;

d) Sosyal konut programları da dahil, konut ve kira konusunda istismardan korunma imkanlarından faydalanmada;

e) Gerekli katılım şartlarını haiz olmak kaydıyla, sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada;

f) Göçmen statülerinde değişikliğe yol açmayacak olan ve ilgili kurumların kural ve düzenlemelerine uygun bulunan kooperatifler ile özel işletmelerden yararlanmada;

g) Kültürel hayattan yararlanmada ve katılımında.

2. Taraf Devletler, İstihdam Devletince öngörüldüğü şekilde ikamet izni için gerekli koşulları haiz iseler, göçmen işçilerin bu maddenin 1. paragrafında belirtilen haklardan yararlanmasını teminen etkin eşit muameleye tabi olmaları için gerekli koşulları geliştireceklerdir.

3. İstihdam Devletleri işverenlerin göçmen işçilere konut ya da sosyal veya kültürel kolaylıklar sağlamasını engellemeyecektir. İstihdam Devleti, bu Sözleşmenin 70. Maddesine bağlı olarak bu tür kolaylıkları bu Devlette yerleşime ilişkin genel koşullara uyulmak kaydıyla tespit eder.

Madde 44:

1. Taraf Devletler, ailenin toplumun doğal ve temel birimi olduğunu ve toplum ve Devlet tarafından korunmaya hakkı olduğunu kabul etmiş olup, göçmen işçilerin ailelerinin birliğinin korunmasını teminen gereken önlemleri alırlar.

2. Taraf Devletler, göçmen işçilerin eşleriyle veya denk bir ilişki içinde olan kişilerle ve bakmakla yükümlü oldukları evlenmemiş çocuklarıyla birleşmeleri için gerekli önlemleri alır ve buna imkanlar ölçüsünde uygun ortam sağlarlar.

3. İstihdam Devletleri, insani temellerde, bu maddenin 2. paragrafında önerildiği gibi, göçmen işçilerin diğer aile fertlerine de eşit muamele edilmesini olumlu yönde mütalaa ederler.

Madde 45:

1. Aşağıda belirtilen hususlarda göçmen işçinin, İstihdam Devletinde bulunan aile fertleri bu Devletin vatandaşlarıyla eşit muamele görürler:

a) Eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada, bu kurum ve hizmetlere kabul için gerekli şartlara ve diğer düzenlemelere uygun olmak kaydıyla;

b) Mesleki rehberlik ve eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada gerekli şartları haiz olmak kaydıyla;

c) Sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada gerekli katılım şartlarını haiz olmak kaydıyla;

d) Kültürel hayattan yararlanmada ve katılımda.

2. İstihdam Devletleri, olanaklar ölçüsünde orijin Devlet ile işbirliği yapmak suretiyle, özellikle yerel dilin öğretimi açısından göçmen işçilerin çocuklarının yerel okul sistemine uyumlarını kolaylaştırıcı bir politika izlerler.

3. İstihdam Devletleri, göçmen işçilerin çocuklarının anadillerini ve kültürlerini öğrenebilmelerini kolaylaştırmaya gayret gösterirler. Orijin devletler de bu amaç için olanaklar ölçüsünde işbirliği yaparlar.

4. İstihdam Devletleri, gerektiğinde orijin Devlet ile işbirliği halinde göçmen işçilerin çocuklarının anadil eğitimleri için özel programlar sağlayabilirler.

Madde 46:

Göçmen işçiler ve aile fertleri, ilgili Devletlerin yasaları, ilgili uluslararası anlaşmalar ve gümrük birliklerine katılmalarından doğan yükümlülüklerine tabi olarak, kişisel kullanımları ve ev için alınan mal ve eşyanın ithalat ve ihracatından alınan gümrük harç ve vergilerinden muafırlar. Bu muafiyet, kabul edildikleri İstihdam Devletinde geçinmeleri için yaptıkları faaliyetler için gerekli olan araç ve gerecin ithal ve ihracından doğan gümrük harç ve vergileri için de aynen geçerlidir. Göçmen işçiler ve aile fertleri;

a) Orijin Devlet veya mutad olarak ikamet edilmekte olan devletten ayrılıştta;

b) İstihdam Devletine kabulde;

c) İstihdam Devletinden kesin ayrılıştta;

d) Orijin Devlet veya ikamet edilen Devlete kesin dönüşte;

sözkonusu muafiyetten yararlanırlar.

Madde 47:

1. Göçmen işçiler kazançlarını ve birikimlerini, özellikle ailelerinin geçimlerini sağlamak için gerekli miktarları İstihdam Devletinden orijin Devlete veya bir başka Devlete transfer etme hakkına sahiptirler. Bu transferler ilgili Devletin yürürlükteki yasalarından kaynaklanan usullere ve yürürlükteki uluslararası anlaşmalara uygun olmalıdır.

2. İlgili Devletler bu transferlerin gerçekleşebilmesi için gerekli önlemleri alırlar.

Madde 48:

1. Yürürlükteki çifte vergilendirme anlaşmalarına hâlel getirmeden göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam Devletindeki kazançları bakımından;

a) İstihdam Devleti tabiyetinde olup da aynı şartları taşıyan kişilerden daha yüksek harç ve vergilere tabi olamazlar;

b) Bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri için uygulanan vergi indirimleri de dahil olmak üzere, istihdam Devletinin benzer şartlardaki vatandaşlarına sağlanan her türlü vergi indirimi veya muafiyetinden yararlanırlar.

2. Taraf Devletler, göçmen işçiler ve aile fertlerinin kazanç ve birikimlerinin çifte vergilendirmeye tabi tutulmasını önlemek için gerekli önlemleri almaya çaba gösterirler.

Madde 49:

1. Ulusal yasalar uyarınca ikamet ve çalışma izinlerinin ayrı tutulduğu yerlerde, istihdam Devleti göçmen işçiye en az çalışma izni süresi kadar oturma izni verir.

2. İstihdam Devletinde kazanç sağlayacağı işini kendisi seçme hakkına sahip olan göçmen işçilerin, çalışma izinlerinin veya benzeri izinlerinin süresinin sona ermesinden önce gelir getirici işlerinin sona ermesi halinde durumları düzensiz mütalaa edilemez veya oturma izinleri geri alınamaz.

3. İkinci paragraftaki durumda olan göçmen işçilere yeni bir gelir getirici iş bulmalarına olanak sağlayacak zamanı tanımak üzere, en azından işsizlik parası almaya hak kazanabilecekleri süreye tekabül eden bir süre boyunca oturma izinleri geri alınamaz.

Madde 50:

1. Bir göçmen işçinin ölümü veya evliliğinin sona ermesi halinde, istihdam Devleti işçinin o Devlette oturan aile fertlerine aile birleşmesinin temini ilkesi temelinde oturma izni verilmesine olumlu yaklaşır; istihdam Devleti bu fertlerin o zamana kadar Devlette kaldıkları süreyi de göz önüne alır.

2. Böyle bir izin verilmeyen aile fertlerine, ayrılmadan önce, İstihdam Devletindeki işlerini tamamlayabilecekleri makul bir süre tanınır.

3. Bu maddenin 1. ve 2. paragrafları bu durumdaki aile fertlerinin istihdam Devletinin yasalarına göre veya bu Devletin taraf olduğu iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalar uyarınca sağlanan oturma ve çalışma haklarını olumsuz yönde etkileyecek biçimde yorumlanamaz.

Madde 51:

İstihdam Devletindeki ikamet izninin açıkça geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin süresine bağlı olduğu durumlar hariç olmak kaydıyla, geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin serbestçe seçilemediği İstihdam Devletindeki göçmen işçilerin durumu düzensiz olarak nitelendirilemez ve çalışma izinlerinin süresi dolmadan, geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin bitmiş olması gerekçe gösterilerek ikamet izinleri geri alınmaz. Çalışma izninde belirlenen şartlar ve kısıtlamalar saklı kalmak kaydıyla, bu tür göçmen işçiler, başka iş imkanları aramak, kamu projelerine katılmak ve çalışma izni süresinin geriye kalan süresinde mesleki eğitim görme haklarına sahip olacaklardır.

Madde 52:

1. Aşağıda belirtilen sınırlamalara veya şartlara bağlı olmak kaydıyla, istihdam Devletindeki göçmen işçiler geçimlerini sağlamaya yönelik faaliyetleri özgürce seçme hakkına sahip olurlar.

2. İstihdam Devleti herhangi bir göçmen işçi için;

a) Devletin çıkarları için gerekli olduğunda ve ulusal yasalarca öngörüldüğünde belirli iş, görev, hizmet ya da faaliyet kategorilerinde çalışmalarını kısıtlayabilir;

b) Ülkesi sınırları dışında kazanılmış mesleki niteliklerin tanınması ile ilgili mevzuatı çerçevesinde, gelir getirici faaliyetlerin serbestçe seçilmesini kısıtlayabilir. Ancak, ilgili Taraf Devletler bu mesleki yeterliliklerin tanınması hususunda gerekli çabayı gösterirler.

3. Çalışma izinleri zamanla sınırlı olan göçmen işçiler için İstihdam Devleti; ayrıca:

a) Gelir getirici faaliyetlerini serbestçe seçme hakkını, göçmen işçinin kendi ülkesinin yasasında öngörülen ve iki yılı geçmeyecek bir süre içinde o Devlette yasal biçimde ikamet etmiş olması şartına bağlayabilir.

b) Kendi mevzuatı veya iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalara dayanarak kendi vatandaşlarına veya onlarla aynı haklara sahip kişilere öncelik tanıyan bir politika çerçevesinde, göçmen işçilerin gelir getirici faaliyetlerden yararlanmalarını sınırlayabilir. Böyle bir sınırlandırma, ulusal mevzuatında beş yılı geçmeyecek şekilde öngörülen bir süre boyunca yasal olarak o ülkede ikamet etmiş bir işçiye uygulanamaz.

4. İstihdam Devleti işe alınan göçmen işçinin kendi hesabına iş yapabileceği koşulları belirler. Bu hususta, işçinin o Devlette yasalara uygun olarak ikamet ettiği süre dikkate alınır.

Madde 53:

1. Kendileri sınırsız veya otomatik olarak yenilenen ikamet izni hamili olan bir göçmen işçinin aile fertleri bu Sözleşmenin 52. maddesinde göçmen işçilere uygulanan şartlara bağlı olarak gelir getiren faaliyetlerini serbestçe seçebilirler.

2. Taraf Devletler, gelir getirici bir işte çalışma müsaadesi verilmesi hususunda göçmen işçinin gelir getirici faaliyetleri serbestçe seçme müsaadesine sahip olmayan aile fertlerine, yürürlükteki ikili ve çok taraflı anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla istihdam Devletine kabul edilmek için başvuran diğer işçilere göre, öncelik tanıyacaklardır.

Madde 54:

1. Göçmen işçiler ikamet izinlerine, çalışma izinlerine ve bu Sözleşmenin 25. ve 27. maddelerinde belirtilen haklarına hanel gelmeksizin, aşağıda belirtilen konularda istihdam Devletinin uyuşundaki kişilerle eşit muamele görürler;

a) İşten çıkartılmaya karşı korunma;

b) İşsizlik parası,

c) İşsizlikle mücadele için geliştirilen kamu çalışma programlarına katılma,

d) İş kaybı veya gelir getirici diğer bir faaliyetin sona ermesi durumunda, bu Sözleşmenin 52 nci maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla, başka bir işe girme.

2. Bir göçmen işçi, mukaveledeki şartların işveren tarafından ihlal edildiğini iddia ediyorsa, şikayetine ilişkin başvuruyu Sözleşmenin 18. Maddesi 1. Paragrafında belirtildiği üzere istihdam Devletinin yetkili makamlarına yapma hakkına sahiptir.

Madde 55:

Gelir getirici bir faaliyette bulunmalarına izin verilen göçmen işçiler, bu iznin gerektirdiği şartları yerine getirmek kaydıyla, sözkonusu faaliyetle ilgili her konuda istihdam Devletinin vatandaşlarıyla eşit muamele göreceklerdir.

Madde 56:

1. Ulusal yasalarda belirtilen nedenler dışında ve III. Bölümde belirtilen koruma tedbirleri saklı olmak kaydıyla, Anlaşmanın bu bölümünde atıfta bulunulan göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam Devleti tarafından sınır dışı edilemezler.

2. Bir göçmen işçinin veya aile fertlerinin ikamet ve çalışma izinlerinden doğan haklarından mahrum bırakılması amacıyla sınırdışı etme tedbirine başvurulamaz.

3. Bir göçmen işçinin veya aile fertlerinden birinin sınır dışı edilmesi sözkonusu olduğunda, konu insancıl yönüyle düşünülmeli ve mezkur kişinin İstihdam Devletinde ikamet ettiği süre de dikkate alınmalıdır.

BÖLÜM V

Özel Kategorilerdeki Göçmen İşçilere ve Aile Fertlerine

Uygulanabilecek Hükümler

Madde 57:

Sözleşmenin bu bölümünde belirtilen, kayıtlı veya düzenli durumda olan, özel kategorilerdeki göçmen işçiler ve aile fertleri, III. Bölümdeki ve aşağıdaki şekilde değiştirilen hususlar dışında, IV. Bölümdeki haklardan yararlanırlar.

Madde 58:

1. Sınır işçileri bu Sözleşmenin, Madde 2, paragraf 2 (a)'da tanımlandığı gibi, istihdam Devletinde mukim olmadıkları göz önünde tutularak bu Devletin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları nedeniyle IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

2. İstihdam Devletleri, belli bir sürenin sonunda sınır işçilerine gelir getirici faaliyetlerini serbestçe seçme hakkı tanıma hususuna olumlu olarak yaklaşacaklardır. Bu hakkın tanınması onların sınır işçisi statülerini etkilemeyecektir.

Madde 59:

1. Bu Sözleşmenin 2. Madde, 2. paragraf (b) bendinde tanımlanan Mevsimlik İşçiler, İstihdam Devletinde yalnızca yılın bir bölümünde buldukları vakıası göz önünde tutularak, bu Devletin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları nedeniyle ve statülerinin bu Devlette mevsimlik işçi olarak tanınması koşuluyla IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

2. Uygulanabilir iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalara bağlı olarak, istihdam Devletleri bu maddenin 1. paragrafı saklı kalmak kaydıyla, sınırları içinde kaydedeğer bir süre çalışmış olan mevsimlik işçilere başka gelir getirici faaliyette bulunmak hakkını tanımayı ve onlara bu Devlete kabul edilmek üzere başvuran diğer işçilere göre öncelik vermeyi tezekkür edeceklerdir.

Madde 60:

Bu Sözleşmenin 2. Madde, 2. paragraf (e) bendinde tanımlanan gezici işçiler, İstihdam Devletinin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları ve bu Devlette gezici işçi olarak tanınmaları koşuluyla IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

Madde 61:

1. Bu Sözleşmenin 2. Madde, 2. paragraf (f) bendinde tanımlanan proje işçileri ve aile fertleri 43. Madde, 1. paragraf (b) ve (c) bendleri, 43. Madde, 1. paragraf (d) bendi ve sosyal konut programlarına ilişkin olması nedeniyle 45. Madde, 1. paragraf (b) bendi ve 52., 55. Maddeler hariç, IV. Bölümde tanınan haklardan yararlanırlar.

2. Bir proje işçisi bu Sözleşmenin 18. Madde, 1. paragrafı uyarınca mukaveledeki şartların işveren tarafından ihlal edildiğini iddia ediyorsa, bu konudaki şikayetini, işvereni üzerinde hukuki işlem yapma hakkı olan Devletin adli makamlarına yöneltme hakkını haizdir.

3. İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalara bağlı olarak, ilgili Taraf Devletler proje işçilerinin proje süresince kendi devletlerinin veya mutad olarak ikamet ettikleri Devletin sosyal güvenlik sisteminden yeterince yararlanmalarının sağlanması için gayret sarfedeceklerdir. İlgili Taraf Devletler, hakların kaybının veya çifte ödeme durumlarının önüne geçmek üzere gerekli önlemleri alırlar.

4. Bu Sözleşmenin 47. madde hükümlerine ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmaların maddelerine hâle gelmeksizin, ilgili Taraf Devletler proje işçilerinin ücretlerinin bu işçilerin kendi devletlerinde veya mutad olarak ikamet ettikleri devlette ödenmesine izin verirler.

Madde 62:

1. Bu Sözleşmenin Madde 2, paragraf 2 (g)'de tanımlanan belirlenmiş bir iş için istihdam edilmiş işçiler, Madde 43, paragraf 1 (b) ve (c), Madde 43, paragraf 1 (d), sosyal konut programlarını içerdiği için Madde 52 ve Madde 53 paragraf 1 (d) hariç olmak kaydıyla, IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

2. 53. Maddede öngörülen şartlar hariç olmak üzere, belirlenmiş bir iş için istihdam edilmiş işçilerin aile fertleri bu Sözleşmenin IV. Bölümünde göçmen işçilerin aile fertleri için sağlanan haklardan yararlanırlar.

Madde 63:

1. Bu Sözleşmenin 2. Maddesinin 2. paragrafının (h) bendinde tanımlanan kendi işinde çalışan işçiler, yalnızca iş sözleşmesi olan işçilere uygulanan haklar hariç olmak kaydıyla, IV. Bölümde tanınan haklardan yararlanırlar.

2. Oturma izinlerinin mutlak suretle kabul edildikleri gelir getirici faaliyet süresine bağlı olduğu durumlar hariç, bu Sözleşmenin 52. ve 79. Maddelerine hâle gelmemesi kaydıyla, kendi işinde çalışan işçilerin ekonomik faaliyetlerinin sona ermiş olması onların ve aile fertlerinin istihdam devletinde oturma ve gelir getirici faaliyette bulunma izinlerinin geri alınması anlamına gelmez.

BÖLÜM VI

**İşçilerin ve Aile Fertlerinin Uluslararası Göçü İle İlgili Olarak Sağlıklı, Adil,
İnsani ve Yasal Şartların Geliştirilmesi**

Madde 64:

1. İlgili Taraf Devletler, Bu Sözleşmenin 79. maddesine hâle getirmemek kaydıyla, işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası göçü ile ilgili sağlıklı, adil, insani ve yasal şartların geliştirilmesi amacıyla birbirleriyle uygun şekilde danışma ve işbirliği faaliyetlerinde bulunurlar.

2. Bu bağlamda, yalnızca iş ihtiyacı ve kaynakları değil, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer ihtiyaçları ile ilgili toplulukların göç sonucu ortaya çıkan sorunları da dikkate alınır.

Madde 65:

1. Taraf Devletler, işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası göçü ile ilgili sorunlarına çözüm getirecek hizmetleri sağlarlar. Taraf Devletlerin hizmetleri aşağıda belirtilen hususları da içerir:

- a) Sözkonusu göçle ilgili politikaların hazırlanması ve uygulanması;
- b) Sözkonusu göçle ilgili konularda diğer Taraf Devletlerin yetkili organlarıyla bilgi alışverişi, danışma ve işbirliğinin yapılması;
- c) Göç ve istihdamla ilgili politikalar, yasa ve düzenlemeler, göç ve diğer ilgili konularda diğer ülkelerle aktedilen anlaşmalar hakkında özellikle işverenlere, işçilere ve kuruluşlarına gerekli bilginin verilmesi;
- d) Ayrılış, seyahat, varış, kalış, gelir getirici faaliyetler, çıkış, dönüş, istihdam devletindeki çalışma ve hayat şartları ve gümrük vergisi, diğer vergiler ve diğer ilgili yasa ve yönetmelikler konusunda gerekli olan izin, işlem ve düzenlemeler hakkında göçmen işçiler ve aile fertlerine bilgi verilmesi ve gerekli yardımın sağlanması.

2. Taraf Devletler, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin sosyal, kültürel ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan konsolosluk ve diğer hizmetlerin uygun bir şekilde yerine getirilmesini uygun şekilde kolaylaştırırlar.

Madde 66:

1. Bu Maddenin 2. fıkrasına bağlı kalmak kaydıyla, işçilerin bir başka Devlette istihdam edilmeleri için işlemler yürütme hakkı aşağıdaki kuruluşlarla sınırlıdır:

- a) Bu işlemlerin yapıldığı Devletin kamu hizmetleri veya organları;
- b) İlgili devletler arasındaki anlaşmaya dayalı olarak, istihdam Devletin kamu hizmetleri veya organları;
- c) İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca oluşturulan organlar.

2. Taraf devletlerdeki yasa ve uygulamalar çerçevesinde, bu devletlerdeki kamu organlarının izin, onay ve denetimine bağlı olarak, bunlar adına hareket eden kurum ve muhtemel işverenler de sözkonusu işlemleri yürütebilirler.

Madde 67:

1. İlgili Taraf devletler, göçmen işçiler ve aile fertlerinin kendi Devletlerine dönmeye karar vermeleri halinde veya oturma veya çalışma izinlerinin süresinin bitmesi durumunda, ya da istihdam Devletinde düzenli olmayan bir durumda bulunmaları halinde, bunların düzenli bir şekilde dönüşlerini teminen gerekli önlemleri almak konusunda işbirliği yaparlar.

2. Durumları düzenli olan göçmen işçiler ve aile fertleriyle ilgili olarak, ilgili Taraf devletler, anlaştıkları koşullar çerçevesinde, bunların kendi devletlerindeki ekonomik koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal ve kültürel uyumlarının yeniden sağlanabilmesi için uygun şekilde işbirliğini yaparlar.

Madde 68:

1. Transit Devletleri de dahil olmak üzere, Taraf Devletler göçmen işçilerin yasadışı veya gizli yollardan göçünü ve düzensiz olarak istihdam edilmelerini önlemek üzere işbirliği yaparlar. Her ilgili devletin kendi yargı alanı içerisinde alacağı önlemler aşağıdaki hususları kapsar:

- a) Göçmen giriş ve çıkışları ile ilgili olarak yanıtıcı bilgilerin yayımlanmasına karşı gerekli önlemlerin alınması;
- b) Yasadışı veya gizli göçmen işçi ve aile fertlerinin hareketlerinin izlenerek önlenmesi ve bu tür hareketleri organize eden ve yürüten kişi, grup veya varlıkların etkin olarak cezalandırılmaları konusunda önlemler almak;
- c) Düzensiz durumda bulunan göçmen işçi ve aile fertlerine karşı şiddet, tehdit veya şantaj uygulayan kişi, grup veya varlıklara etkin yaptırım uygulanması için önlemler almak.

2. İstihdam Devletleri, ülkelerinde düzensiz durumdaki göçmen işçilerin istihdamını önleyecek bütün uygun ve etkin önlemleri alırlar. Bu önlemlere, uygun görüldüğünde, sözkonusu işçileri istihdam eden işverenlere yönelik cezalar da dahildir. Bu önlemler göçmen işçilerin işverenleri karşısında istihdamdan doğan haklarına hanel getirmez.

Madde 69:

1. Taraf devletler, ülkelerinde düzensiz durumda bulunan göçmen işçi ve aile fertleri var ise, bu durumun sürmemesi için gerekli önlemleri alırlar.

2. İlgili Taraf devletler sözkonusu kişilerin durumunun, yürürlükteki ulusal yasalar ve iki taraflı veya çok taraflı yasalar çerçevesinde düzenli hale getirilmesi imkanının olup olmadığını tezekkür ederken, bunların ülkeye

giriş şartları, istihdam devletlerindeki kalış süreleri ile özellikle aile durumlarına ilişkin hususlar olmak üzere diğer ilgili hususları göz önüne alırlar.

Madde 70:

Taraf Devletler kendi vatandaşlarına uyguladığı önlemlerden daha olumsuz olmamak üzere, düzenli durumdaki göçmen işçilerin ve aile fertlerinin çalışma ve hayat şartlarının uygunluk, güvenlik ve sağlık standartları ile insanlık onuru ilkelerine uygun olması için önlemler alırlar.

Madde 71:

1. Gerekli hallerde Taraf Devletler göçmen işçilerin veya aile fertlerinin cenazelerinin kendi devletlerine nakli için gerekli kolaylıkları sağlarlar.
2. Bir göçmen işçinin veya aile ferdinin ölümü ile ilgili bir tazminat sözkonusu olduğunda, Taraf devletler ilgili kişilere konunun ivedilikle halli için gerekli yardımı sağlarlar. Bu sorunların halledilmesi bu Sözleşmenin ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmaların ışığında yürürlükteki ulusal yasalar çerçevesinde gerçekleştirilir.

BÖLÜM VII

Sözleşmenin Uygulanması

Madde 72:

1. a) Bu Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi amacıyla bir "Tüm Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi" (bundan sonra "Komite" diye geçecektir) oluşturulacaktır;
- b) Bu Komite, Sözleşme yürürlüğe girdiğinde 10, Sözleşmenin 41. Taraf Devlette yürürlüğe girdiğinde 14 uzmandan oluşacaktır. Bu uzmanlar yüksek ahlaklı, tarafsız ve Sözleşme ile ilgili alanlarda ihtisas sahibi kişilerden seçilecektir;
2. a) Komite üyeleri Taraf devletler tarafından gizli oy esasına göre, yine Taraf Devletlerce aday gösterilmiş kişilerin oluşturduğu listeden seçilecektir. Burada Orijin Devlet ve İstihdam Devleti olmak üzere coğrafi dağılımın adil olmasına ve belli başlı hukuk sistemlerinin temsil edilmesine dikkat edilir. Her Taraf Devlet kendi uyruğunda olanlardan bir kişiyi aday gösterebilir.
- b) Üyeler kendi şahsi statülerine göre seçilir ve hizmet ederler.
3. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten en fazla 6 ay sonra ilk seçim yapılır. Bu seçimden sonraki seçimler ise her iki yılda bir gerçekleşir. Her seçim tarihinden en az dört ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Taraf Devletlere iki ay içinde aday göstermelerini yazılı olarak bildirir. Genel Sekreter, bu şekilde belirlenen adayların alfabetik sıraya göre hazırlanmış bir listesini bunların kısa özgeçmişlerini ve hangi Taraf Devletçe aday gösterildiklerini de belirterek seçimden en geç bir ay önce Taraf devletlere sunar.
4. Komite üyelerinin seçimi Birleşmiş Milletler merkezinde Genel Sekreterin başkanlığında Taraf Devletlerin katıldığı bir toplantıda yapılır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin oturum için gerekli çoğunluğu oluşturacağı bu toplantıda, en çok oy alan ve toplantıda hazır Taraf devletlerin salt çoğunluğunun oyunu alan adaylar Komiteye seçilirler.
5. a) Komite üyeleri dört yıllık bir süre hizmet ederler. Ancak, birinci seçimde seçilen beş üyenin süreleri seçimden sonra iki yıl sonunda biter; birinci seçimden hemen sonra, bu beş kişinin isimleri Toplantı Başkanınca kura çekimi yoluyla belirlenir;
- b) Bu Sözleşmenin kırkıbirinci Taraf Devlette yürürlüğe girmesinin ardından, bu maddenin 2., 3. ve 4. fıkralarında belirtildiği şekilde, Komiteye dört ilave üyenin seçimi yapılır. İlave üyelerden ikisinin süreleri iki yıl içinde dolar. Bu üyelerin isimleri Toplantı Başkanı'nca kura çekimi yoluyla belirlenir;
- c) Komite üyeleri, yeniden aday gösterilmeleri durumunda, tekrar seçilebilirler.
6. Komite üyelerinden birinin vefatı, istifa etmesi veya herhangi bir nedenle Komite'deki görevini yerine getiremeyeceğini açıklaması durumunda, bu üyeyi aday gösteren Taraf Devlet vatandaşlarından birini kalan sürede görev yapması için tayin eder. Bu yeni tayin Komitenin onayına bağlıdır.
7. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için gerekli personeli ve imkanları sağlar.
8. Komite üyeleri, Genel Kurul'un kararlaştırdığı süre ve koşullar itibariyle Birleşmiş Milletler kaynaklarından aylık ücret alırlar.
9. Komite üyeleri, Birleşmiş Milletler'in Ayrıcalıklar ve Bağışıklıklar Sözleşmesinin ilgili bölümlerinde belirtildiği üzere, Birleşmiş Milletlerin görevlendirdiği uzmanların imkan, ayrıcalık ve bağışıklıklarından yararlanırlar. (22A (1) Sayılı Karar)

Madde 73:

1. Taraf Devletler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Komite tarafından değerlendirilmek üzere, bu Sözleşmenin hükümlerine geçerlilik kazandırmak için aldıkları hukuki idari, yasal ve diğer önlemlere dair bir rapor sunarlar.

- a) Rapor Sözleşmenin ilgili Taraf Devlette yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde sunulur;
- b) Bundan sonra her beş yılda bir ve ayrıca Komite talep ettiği zaman sunulur.

2. Bu maddeye göre hazırlanacak raporlar, Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen unsurları ve varsa güçlükleri ve ayrıca ilgili Taraf Devletteki göç akımının özellikleri hakkında bilgi de içerir.

3. Komite raporların içeriği hakkında daha başka hususlara da karar verebilir.

4. Taraf Devletler raporlarının ülkelerindeki kamuoyuna geniş ölçüde duyurulmasını sağlarlar.

Madde 74:

1. Komite her Taraf devletin sunduğu raporu inceler ve uygun gördüğü yorumları ilgili Taraf Devlete iletir. Taraf Devlet Komitenin bu madde uyarınca yaptığı her yoruma ilişkin gözlemlerini Komiteye sunabilir. Komite bu raporları incelerken Taraf Devletlerden ek bilgi isteyebilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin olağan dönem toplantılarının açılışından uygun bir zaman önce, bu Sözleşme ile ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütünün görev alanına giren konularda Komitenin Ofisin uzmanlığından yararlanmasını sağlamak üzere, ilgili Taraf Devletlerce sunulan raporların birer örneği ile bu raporların değerlendirilmesi için gerekli bilgileri Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Müdürüne iletir. Komite çalışmalarında ofisin sağlayabileceği görüş ve malzemeleri değerlendirir.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, ayrıca, Komiteye danıştıktan sonra, raporun görev alanlarını ilgilendiren ilgili bölümlerinin örneklerini diğer ihtisas kuruluşlarına ve hükümetlerarası kuruluşlara da iletir.

4. Komite, değerlendirmek üzere, Birleşmiş Milletlerin ihtisas kuruluşlarını ve organlarını, hükümetlerarası örgütleri ve diğer ilgili kuruluşları bu Sözleşmenin kendi alanlarını ilgilendiren bölümleriyle ilgili olarak yazılı bilgi sunmaya davet edebilir.

5. Uluslararası Çalışma Ofisi, Komite tarafından toplantılarda danışman niteliğinde temsilci bulundurmaya davet edilir.

6. Komite, diğer ihtisas kuruluşları ve Birleşmiş Milletler organları ile hükümetlerarası kuruluşlardan temsilcileri toplantılarda hazır bulunmaya ve kendi alanlarına giren konularda görüş bildirmeye davet edebilir.

7. Komite, Sözleşmenin uygulanması hakkında özellikle Taraf Devletlerce sunulan rapor ve gözlemleri inceleyerek, kendi görüş ve önerilerini içeren yıllık bir raporu Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunar.

8. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin yıllık raporlarını Sözleşmeye Taraf Devletlere, Ekonomik ve Sosyal Konsey'e, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonuna, Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Müdürüne ve diğer ilgili kuruluşlara iletir.

Madde 75:

1. Komite kendi çalışma kurallarını kabul eder.

2. Komite memurlarını iki yıllık bir süre için seçer.

3. Komite olağan olarak yılda bir kere toplanır.

4. Komitenin toplantıları olağan olarak Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde düzenlenir.

Madde 76:

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerden biri bu madde kapsamı içinde herhangi bir zamanda, Taraf bir Devletin diğer bir Taraf devletin bu Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasında bulunması halinde Komitenin bu konuda bilgi toplama ve görüş bildirmeye yetkili olduğunu beyan edebilir. Bu maddenin kapsamı içinde bilgi derlemek ve incelemek, ancak bu bilgilerin, Komitenin bu konuda yetkili olduğunu beyan etmiş bir Taraf Devlet tarafından verilmiş olması durumunda gerçekleşebilir. Komite böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf devletle ilgili olarak bilgi kabul edemez. Bu maddede belirtilen bilgi alışverişi aşağıdaki usule uygun olarak yapılır :

a) Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet başka bir Taraf Devletin bu Sözleşmeye olan yükümlülüklerini yerine getirmediğine kanaat getirirse, bu durumu sözkonusu Devletin dikkatine yazılı olarak sunabilir. Komiteyi de bu konuda bilgilendirebilir. Konu hakkında haberdar edilen Devlet bildirimden sonra üç ay içinde bilgi veren Devlete mümkün olan ölçüde iddia edilen hususlara ilişkin iç usuller ve yapılan, yapılmak üzere olan veya daha önce yapılmış bulunan düzeltmeler hakkında yazılı açıklamada bulunur.

b) Konu Taraf Devletlerin ikisini de tatmin edici bir şekilde ilk yazılı bildirim muhatabına ulaşmasından itibaren 6 ay içinde çözümlenemezse, Taraf Devletlerden biri konu hakkında komiteyi ve diğer Devleti de haberdar ederek sorunu Komiteye götürme hakkına sahiptir.

c) Komite, konuyu ancak uluslararası hukukça tanınan ilkelerle uyum içinde tüm mevcut iç hukuk yollarına başvurulduğuna ve tüketildiğine kanaat getirdiğinde ele alır. Komite konu ile ilgili düzeltmelerin makul olmayan bir şekilde uzatıldığını düşünürse bu kural uygulanmaz.

d) Komite, bu fıkranın (c) bendine bağlı olarak, bu Sözleşmede belirtilen yükümlülüklerden doğan sorunlara dostane çözüm yolları bulunması amacıyla Taraf devletlere iyi niyet görevi önerebilir.

e) Komite bu madde kapsamında derlenen bilgilerin incelenmesi sırasında kapalı toplantılar düzenler;

f) Komite, bu maddenin (b) bendi çerçevesinde kendisine sunulan sorunlarla ilgili olarak, ilgili Taraf Devletlerden bilgi talebinde bulunabilir;

g) Bu maddenin (b) bendinde değinilen ilgili Taraf Devletler, konunun Komiteye görüşülmesi sırasında temsil edilebilme ve sözlü ve/veya yazılı sunuş yapma hakkına sahiptirler.

h) Komite, bu maddenin (b) bendinde belirtilen başvuruyu aldıktan sonra on iki ay içinde aşağıdaki gibi bir rapor sunar;

i) Bu maddenin (d) bendinde belirtilen çerçevede bir çözüme ulaşılması durumunda, Komite vakıaların ve ulaşılan çözümün kısaca açıklandığı bir rapor hazırlar;

ii) Bu maddenin (d) bendinde belirtilen çerçevede bir çözüme ulaşamaması durumunda ise, Komite ilgili Taraf Devletler arasındaki konuya ilişkin ilgili hususları raporunda belirtir. İlgili Taraf Devletlerin yazılı sunuşları ile kayda geçirilen sözlü sunuşları da rapora eklenir. Komite ayrıca, yalnızca ilgili Taraf Devletlere aralarındaki soruna ilişkin uygun gördüğü görüşleri bildirebilir.

Her durumda, rapor ilgili Taraf Devletlere gönderilir.

2. Bu maddenin hükümleri Sözleşmeye taraf 10 devletin 1. fıkrada doğrultusunda beyanda bulunmaları durumunda yürürlüğe girer. Bu tür beyanlar Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılır. Genel Sekreter bu beyanların birer örneğini diğer Taraf devletlere iletir. Bir beyan herhangi bir zamanda Genel Sekretere de bildirimde bulunmak suretiyle geri alınabilir. Böyle bir geri alma bu madde kapsamında daha evvel iletilmiş bulunan bilgilerin incelenmesine hanel getirmez; beyanını geri alan Taraf devletten yeni bir beyanda bulunmadıkça başka bilgi istenmez.

Madde 77:

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet bu madde ile, herhangi bir zamanda bu Sözleşmede sağlanmış bulunan haklarının o Devletçe çiğnediğini iddia eden vatandaşlarından bilgi alma ve değerlendirme hususunda komitenin yetkili olduğunu tanıdığını beyan edebilir. Komite böyle bir beyanda bulunmamış Taraf bir devletten bilgi alamaz.

2. Komite, bu madde uyarınca isimsiz gönderilen veya bilgi sunma hakkını istismar ettiği sonucuna varılan ya da bu Sözleşmenin hükümleriyle uyumsuz haberleri kabul edilemez olarak nitelendirir.

3. Komite, bu madde uyarınca aşağıda belirtilen şartların mevcut olması halinde, bir bireyin verdiği bilgiyi değerlendirmeye alabilir:

a) Aynı konu başka bir uluslararası araştırma veya çözüm usulü çerçevesinde incelenmemişse ve incelenmemekteyse;

b) Birey tüm iç hukuk yollarını tüketmişse, bu kural, Komitenin kanaatine göre, bireyin sorunlarının çözümünün nedensiz yere sürüncemede bırakılmakta olması veya alınan önlemlerin bireyin sorununa çözüm getirmesi ihtimali olmaması durumunda geçersiz hale gelir.

4. Bu maddenin 2. fıkrasındaki hükümlere göre, Komite bu madde altında kendisine ulaşan bilgileri 1. fıkradaki beyana imza atan ve bu Sözleşmenin herhangi bir hükmünü çiğnediği iddia olunan Taraf Devletin bilgisine sunar. Söz konusu Devlet, 6 ay içinde Komiteye yazılı olarak konuyu açıklayıcı veya varsa sorunu telafi edici bir işlemde bulunduğu dair bilgi sunar.

5. Komite bu madde çerçevesinde aldığı bildirimleri ilgili birey ve Devletten toplayabildiği bilgilerin ışığında değerlendirir.

6. Komite bu madde çerçevesinde aldığı bilgileri incelemek üzere kapalı toplantılar düzenler.

7. Komite görüşlerini ilgili Taraf devlet ve bireye bildirir.

8. Bu maddenin hükümleri bu Sözleşmeye Taraf on Devletin 1. fıkrada çerçevesinde beyanda bulunmaları halinde yürürlüğe girer. Bu beyanlar birer örneklerinin diğer Taraf devletlere gönderilmesini sağlayacak olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılır. Bir beyan herhangi bir zamanda Genel Sekretere bildirimde bulunmak suretiyle geri alınabilir. Böyle bir geri alma bu madde çerçevesinde daha önce iletilen bir bilginin

incelenmesine hanel getirmez. Taraf Devlet yeni bir beyanda bulunmadığı sürece, beyanın geri alındığının Genel Sekreterin bilgisine sunulmasından sonra bu madde çerçevesinde bireyden veya bireyin adına daha fazla bilgi talep edilemez.

Madde 78:

Bu Sözleşmenin 76 ncı maddesinin hükümleri, Sözleşmenin kapsadığı alana giren anlaşmazlıkların ve şikayetlerin, Birleşmiş Milletler ve uzman kuruluşlarının kuruluş anlaşmaları veya onlar tarafından kabul edilmiş anlaşmalarda öngörülen anlaşmazlıkların çözüm yolları ile ilgili usullerin uygulanmasına hanel getirmeyecek şekilde uygulanacaktır ve sözkonusu hükümler Taraf Devletlerin aralarındaki uluslararası anlaşmalar uyarınca anlaşmazlıkların çözümüne yönelik başka yöntemlere başvurmalarına da engel teşkil etmez.

BÖLÜM VIII
Genel Hükümler

Madde 79:

Bu Sözleşmedeki hiç bir husus Taraf Devletlerin göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kabulüne uyguladıkları ölçütleri tespit hakkını etkilemez. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yasal durumları ve onlara yapılacak muamele ile ilgili diğer hususlarda Taraf Devletler bu Sözleşmenin getirdiği sınırlamalara tabidirler.

Madde 80:

Bu Sözleşmede yeralan hiçbir husus, Birleşmiş Milletler Şartının ve bu Sözleşmede ele alınan konular hakkında Birleşmiş Milletlerin çeşitli organlarının ve ihtisas kuruluşlarının sorumluluklarını tanımlayan kuruluş yasalarında yeralan hükümlere hanel getirecek biçimde yorumlanamaz.

Madde 81:

1. Bu Sözleşmede yeralan hiçbir husus, göçmen işçiler ve aile fertleri için,
  - a) Bir Taraf Devletin kanun ve uygulamalarından; veya
  - b) Taraf Devletin bağlı olduğu herhangi bir iki taraflı veya çok taraflı anlaşmadan; doğan daha olumlu haklara hanel getirmez.
2. Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, herhangi bir Devlet, grup veya kişiye, bu Sözleşmede yeralan hak ve özgürlüklere hanel getirecek herhangi bir faaliyette bulunma hakkı verecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 82:

Göçmen işçiler ve aile fertlerine bu Sözleşme ile sağlanan haklar geri alınmaz. Göçmen işçi ve aile fertlerine bu haklardan vazgeçmeleri amacını güdecek herhangi bir baskı uygulanmasına izin verilemez. Sözleşmede tanınan hakların mukavele yoluyla aşındırılması mümkün değildir. Taraf Devletler bu ilkelere saygı gösterilmesini teminen gerekli tedbirleri alırlar.

Madde 83:

- Her Taraf Devlet bu Sözleşmeyle şu hususları taahhüt eder;
- a) Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlükleri ihlal edilen kişilere etkili bir şekilde tazminat ödenmesinin sağlanması, ihlalin resmi sifata sahip kişiler tarafından yapılmış olması tazminat ödenmesi hakkına hanel getirmez.
  - b) Bu durumda olan kişilerin iddialarının yetkili hukuki, idari ve adli makamlarca o Devletin adli sistemine göre incelenerek karara bağlanmasının ve hukuki tazmin imkanlarının geliştirilmesinin sağlanması,
  - c) Tanınan tazmin haklarının yetkili makamlarca yerine getirilmesinin sağlanması.

Madde 84:

Her Taraf Devlet bu Sözleşmedeki hükümlerin uygulanması için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri almayı taahhüt eder.

BÖLÜM IX
Nihai Hükümler

Madde 85:

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmenin metninin aslının muhafazasından sorumludur.

Madde 86:

1. Bu Sözleşme tüm Devletlerin imzasına açıktır. Sözleşmenin onaylanması gerekmektedir.
2. Bu Sözleşme herhangi bir Devletin katılmasına açıktır.
3. Onaylama veya katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde 87:

1. Bu Sözleşme yirminci onaylama veya katılma belgesinin verilmesinden sonra 3 aylık bir süreyi müteakip ilk ayın birinci günü yürürlüğe girer.
2. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her Devlet açısından, Sözleşme bu ülkenin kendi onay veya katılma belgesinin veriliş tarihinden sonraki üç aylık süreyi takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 88:

Bu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan Devlet Sözleşmenin herhangi bir bölümünü uygulamanın dışında tutamaz veya 3. madde hükmü saklı kalmak üzere, herhangi bir göçmen işçi kategorisini bu Sözleşmenin uygulaması dışında bırakamaz.

Madde 89:

1. Bu Sözleşmenin kendisi bakımından yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıldan evvel olmamak kaydıyla, herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazıyla bildirimde bulunmak suretiyle Sözleşmeden çekilebilir.
2. Böyle bir çekilme, bildirim Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince alınmasından sonra geçecek 12 aylık bir müddeti takip eden ilk ayın birinci günü yürürlüğe girer.
3. Böyle bir çekilme, çekilmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki yükümlülüklerin yerine getirilmesini engellemez veya bu tarihten önce Komite tarafından ele alınmış bir konunun incelenmesinin sürdürülmesine hanel getirmez.
4. Sözleşmenin bir Taraf Devlet için sona ermesinden sonra, Komite o Devlet ile ilgili olarak yeni herhangi bir hususu ele alamaz.

Madde 90:

1. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıl sonra, herhangi bir Taraf Devlet Sözleşmenin gözden geçirilmesi için bir yazıyla Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine başvurabilir. Genel Sekreter bunun üzerine önerilen değişiklikleri Taraf Devletlere ileterek bunların tartışılması ve oylanması amacıyla bir konferans toplanıp toplanmaması konusundaki görüşlerini bildirmelerini ister. Müteakip 4 ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri konferansın toplanmasını isterse, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans düzenler. Katılan ve oylayan Taraf Devletlerin çoğunluğunun kabul ettiği bir değişiklik Genel Kurulun onayına sunulur.
2. Değişiklikler Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca onaylandığında ve Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal süreçlerine göre kabul edildiğinde yürürlüğe girerler.
3. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, bunları kabul eden Taraf Devletleri bağlar, diğer Taraf Devletler ise bu Anlaşmanın değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha önce gerçekleşmiş ve kabul etmiş oldukları değişikliklerle bağlıdırlar.

Madde 91:

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri imza, onay veya katılma sırasında Devletler tarafından konulan çekinceleri alır ve tüm Devletlere tamim eder.
2. Sözleşmenin amaç ve hedefleri ile tutarlı olmayan çekincelere izin verilmez.
3. Çekinceler her zaman Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunmak suretiyle kaldırılabilir. Genel Sekreter bu konuda tüm Devletlere bilgi verir. Çekincelerin kaldırılması ile ilgili bildirimler Genel Sekreter tarafından alındığı günden itibaren geçerli olur.

Madde 92:

1. Bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması konusunda iki ya daha daha çok Taraf Devlet arasında anlaşmazlık olursa ve bu anlaşmazlık kendi aralarında görüşme yoluyla giderilemezse, bunlardan birinin talebi üzerine hakeme başvurulur. Hakemlik talebinden sonraki altı ay içinde taraflar arasında hakemliğin

düzenlenmesiyle ilgili bir anlaşmaya varılamaması durumunda, taraflardan biri anlaşmazlığı, Divanın statüsüne uygun olmak kaydıyla, Uluslararası Adalet Divanına götürebilir.

2. Taraf Devletlerden her biri bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması veya katılma sırasında, kendisinin bu maddenin 1. fıkrasıyla bağlı olmadığını beyan edebilir. Diğer Taraf Devletler de böyle bir bildirimde bulunan Devlete karşı sözkonusu fıkra ile bağlı olmazlar.

3. Taraf Devletlerden biri bu maddenin 2. paragrafına göre bir bildirimde bulunmuş ise, bu bildirimini herhangi bir zamanda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirmek suretiyle geri alabilir.

Madde 93:

1. Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri aynı derecede geçerli olan bu Sözleşme muhafaza edilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmenin onaylı örneklerini bütün Devletlere iletir.

TANIK OLUNUR Kİ;

Hükümetleri tarafından yetkili kılınmış olan temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

**TÜM GÖÇMEN İŞÇİLERİN VE AİLE FERTLERİNİN HAKLARININ
KORUNMASINA DAİR ULUSLARARASI SÖZLEŞMEYE İLİŞKİN
BİLDİRİMLERİMİZ VE ÇEKİNCEMİZ**

A) 15. Maddeye ilişkin bildirim:

Yabancıların ülkemizde gayrimenkul edinmeleri hakkında yasalarda öngörülen kısıtlamalar geçerliliğini koruyacaktır.

B) 40. Maddeye ilişkin çekince:

Ülkemizde 2821 sayılı Sendikalar Yasasının 5. maddesi sendika kurucusu olma şartları arasında Türk vatandaşlığına sahip olma koşulunu öngörmektedir. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin istihdam edildikleri devlette sendika kurma hakları Türkiye yasaları açısından geçerli olamayacağından bu maddeye çekince konulacaktır.

C) 45. Maddeye ilişkin bildirim:

45. Maddenin 2., 3. ve 4. fıkraları Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve ilgili yasalara göre uygulanacaktır.

D) 46. Maddeye ilişkin bildirim:

46. Madde ülkemizde halen yürürlükte bulunan ulusal gümrük mevzuatımızın hükümlerine göre uygulanacaktır.

E) 76. ve 77. Maddelere ilişkin bildirim :

Türkiye Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi amacıyla oluşturulacak olan "Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi"nin yetkisini ileri bir zamanda tanyacaktır.

General Assembly

Distr.
GENERAL

A/RES/45/158
25 February 1991

Forty-fifth session
Agenda item 12

RESOLUTION ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY

[on the report of the Third Committee (A/45/838)]

45/158. International Convention on the Protection of the Rights
of All Migrant Workers and Members of Their Families

The General Assembly,

Reaffirming once more the permanent validity of the principles and standards set forth in the basic instruments regarding the international protection of human rights, in particular in the Universal Declaration of Human Rights, 1/ the International Covenants on Human Rights, 2/ the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination 3/ and the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 4/

Bearing in mind the principles and standards established within the framework of the International Labour Organisation and the importance of the task carried out in connection with migrant workers and their families in other specialized agencies and in various organs of the United Nations,

Reiterating that in spite of the existence of an already established body of principles and standards, there is a need to make further efforts to improve the situation and ensure the human rights and dignity of all migrant workers and their families,

-
- 1/ Resolution 217 A (III).
  - 2/ Resolution 2200 A (XXI), annex.
  - 3/ Resolution 2106 A (XX), annex.
  - 4/ Resolution 34/180, annex.

Recalling its resolution 34/172 of 17 December 1979, in which it decided to establish a working group open to all Member States to elaborate an international convention on the protection of the rights of all migrant workers and their families,

Recalling also its resolutions 35/198 of 15 December 1980, 36/160 of 16 December 1981, 37/170 of 17 December 1982, 38/86 of 16 December 1983, 39/102 of 14 December 1984, 40/130 of 13 December 1985, 41/151 of 4 December 1986, 42/140 of 7 December 1987, 43/146 of 8 December 1988 and 44/155 of 15 December 1989, by which it renewed the mandate of the Working Group on the Drafting of an International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Their Families and requested it to continue its work,

Having examined the report of the Working Group on its ninth inter-sessional meeting, held from 29 May to 8 June 1990, 5/ with a view to completing the remaining articles and considering the results of the technical revision of the draft Convention entrusted to the Centre for Human Rights of the Secretariat in accordance with resolution 44/155.

Bearing in mind that the Working Group was able to achieve its goals in accordance with the mandate entrusted to it by the General Assembly,

1. Expresses its appreciation to the Working Group for having concluded the elaboration of the draft International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families;
2. Adopts and opens for signature, ratification and accession the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, contained in the annex to the present resolution;
3. Calls upon all Member States to consider signing and ratifying or acceding to the Convention as a matter of priority, and expresses the hope that it will enter into force at an early date;
4. Requests the Secretary-General to provide all facilities and assistance necessary for the dissemination of information on the Convention;
5. Invites United Nations agencies and organizations, as well as intergovernmental and non-governmental organizations, to intensify their efforts with a view to disseminating information on the Convention and to promoting understanding thereof;
6. Requests the Secretary-General to submit to the General Assembly at its forty-sixth session a report on the status of the Convention;

7. Decides to consider the report of the Secretary-General at its forty-sixth session under an item entitled "Implementation of the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families".

69th plenary meeting
18 December 1990

ANNEX

International Convention on the Protection of the Rights of
All Migrant Workers and Members of Their Families

Preamble

The States Parties to the present Convention,

Taking into account the principles embodied in the basic instruments of the United Nations concerning human rights, in particular the Universal Declaration of Human Rights, 1/ the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 2/ the International Covenant on Civil and Political Rights, 2/ the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, 3/ the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women 4/ and the Convention on the Rights of the Child, 5/

Taking into account also the principles and standards set forth in the relevant instruments elaborated within the framework of the International Labour Organisation, especially the Convention concerning Migration for Employment (No. 97), the Convention concerning Migrations in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Workers (No. 143), the Recommendation concerning Migration for Employment (No. 86), the Recommendation concerning Migrant Workers (No. 151), the Convention concerning Forced or Compulsory Labour (No. 29) and the Convention concerning Abolition of Forced Labour (No. 105),

Reaffirming the importance of the principles contained in the Convention against Discrimination in Education of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1/

Recalling the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 2/ the Declaration of the Fourth United Nations Congress

---

6/ Resolution 44/25, annex.

1/ United Nations, Treaty Series, vol. 429, No. 6193.

2/ Resolution 39/46, annex.

on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, 9/ the Code of Conduct for Law Enforcement Officials, 10/ and the Slavery Conventions, 11/

Recalling that one of the objectives of the International Labour Organisation, as stated in its Constitution, is the protection of the interests of workers when employed in countries other than their own, and bearing in mind the expertise and experience of that organization in matters related to migrant workers and members of their families,

Recognizing the importance of the work done in connection with migrant workers and members of their families in various organs of the United Nations, in particular in the Commission on Human Rights and the Commission for Social Development, and in the Food and Agriculture Organization of the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization and the World Health Organization, as well as in other international organizations,

Recognizing also the progress made by certain States on a regional or bilateral basis towards the protection of the rights of migrant workers and members of their families, as well as the importance and usefulness of bilateral and multilateral agreements in this field,

Realizing the importance and extent of the migration phenomenon, which involves millions of people and affects a large number of States in the international community,

Aware of the impact of the flows of migrant workers on States and people concerned, and desiring to establish norms which may contribute to the harmonization of the attitudes of States through the acceptance of basic principles concerning the treatment of migrant workers and members of their families,

Considering the situation of vulnerability in which migrant workers and members of their families frequently find themselves owing, among other things, to their absence from their State of origin and to the difficulties they may encounter arising from their presence in the State of employment,

Convinced that the rights of migrant workers and members of their families have not been sufficiently recognized everywhere and therefore require appropriate international protection,

---

9/ See Fourth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Kyoto, Japan, 17-26 August 1970: report prepared by the Secretariat (United Nations publication, Sales No. E.71.IV.8).

10/ Resolution 34/169, annex.

11/ See Human Rights: A Compilation of International Instruments (United Nations publication, Sales No. E.88.XIV.1).

Taking into account the fact that migration is often the cause of serious problems for the members of the families of migrant workers as well as for the workers themselves, in particular because of the scattering of the family,

Bearing in mind that the human problems involved in migration are even more serious in the case of irregular migration and convinced therefore that appropriate action should be encouraged in order to prevent and eliminate clandestine movements and trafficking in migrant workers, while at the same time assuring the protection of their fundamental human rights,

Considering that workers who are non-documented or in an irregular situation are frequently employed under less favourable conditions of work than other workers and that certain employers find this an inducement to seek such labour in order to reap the benefits of unfair competition,

Considering also that recourse to the employment of migrant workers who are in an irregular situation will be discouraged if the fundamental human rights of all migrant workers are more widely recognized and, moreover, that granting certain additional rights to migrant workers and members of their families in a regular situation will encourage all migrants and employers to respect and comply with the laws and procedures established by the States concerned,

Convinced, therefore, of the need to bring about the international protection of the rights of all migrant workers and members of their families, reaffirming and establishing basic norms in a comprehensive convention which could be applied universally,

Have agreed as follows:

PART I

Scope and definitions

Article 1

1. The present Convention is applicable, except as otherwise provided hereafter, to all migrant workers and members of their families without distinction of any kind such as sex, race, colour, language, religion or conviction, political or other opinion, national, ethnic or social origin, nationality, age, economic position, property, marital status, birth or other status.

2. The present Convention shall apply during the entire migration process of migrant workers and members of their families, which comprises preparation for migration, departure, transit and the entire period of stay and remunerated activity in the State of employment as well as return to the State of origin or the State of habitual residence.

Article 2

For the purposes of the present Convention:

1. The term "migrant worker" refers to a person who is to be engaged, is engaged or has been engaged in a remunerated activity in a State of which he or she is not a national.

2. (a) The term "frontier worker" refers to a migrant worker who retains his or her habitual residence in a neighbouring State to which he or she normally returns every day or at least once a week;

(b) The term "seasonal worker" refers to a migrant worker whose work by its character is dependent on seasonal conditions and is performed only during part of the year;

(c) The term "seafarer", which includes a fisherman, refers to a migrant worker employed on board a vessel registered in a State of which he or she is not a national;

(d) The term "worker on an offshore installation" refers to a migrant worker employed on an offshore installation that is under the jurisdiction of a State of which he or she is not a national;

(e) The term "itinerant worker" refers to a migrant worker who, having his or her habitual residence in one State, has to travel to another State or States for short periods, owing to the nature of his or her occupation;

(f) The term "project-tied worker" refers to a migrant worker admitted to a State of employment for a defined period to work solely on a specific project being carried out in that State by his or her employer;

(g) The term "specified-employment worker" refers to a migrant worker:

(i) Who has been sent by his or her employer for a restricted and defined period of time to a State of employment to undertake a specific assignment or duty; or

(ii) Who engages for a restricted and defined period of time in work that requires professional, commercial, technical or other highly specialized skill; or

(iii) Who, upon the request of his or her employer in the State of employment, engages for a restricted and defined period of time in work whose nature is transitory or brief;

and who is required to depart from the State of employment either at the expiration of his or her authorized period of stay, or earlier if he or she no longer undertakes that specific assignment or duty or engages in that work;

(h) The term "self-employed worker" refers to a migrant worker who is engaged in a remunerated activity otherwise than under a contract of employment and who earns his or her living through this activity normally working alone or together with members of his or her family, and to any other migrant worker recognized as self-employed by applicable legislation of the State of employment or bilateral or multilateral agreements.

Article 3

The present Convention shall not apply to:

(a) Persons sent or employed by international organizations and agencies or persons sent or employed by a State outside its territory to perform official functions, whose admission and status are regulated by general international law or by specific international agreements or conventions;

(b) Persons sent or employed by a State or on its behalf outside its territory who participate in development programmes and other co-operation programmes, whose admission and status are regulated by agreement with the State, of employment and who, in accordance with that agreement, are not considered migrant workers;

(c) Persons taking up residence in a State different from their State of origin as investors;

(d) Refugees and stateless persons, unless such application is provided for in the relevant national legislation of, or international instruments in force for, the State Party concerned;

(e) Students and trainees;

(f) Seafarers and workers on an offshore installation who have not been admitted to take up residence and engage in a remunerated activity in the State of employment.

Article 4

For the purposes of the present Convention the term "members of the family" refers to persons married to migrant workers or having with them a relationship that, according to applicable law, produces effects equivalent to marriage, as well as their dependent children and other dependent persons who are recognized as members of the family by applicable legislation or applicable bilateral or multilateral agreements between the States concerned.

Article 5

For the purposes of the present Convention, migrant workers and members of their families:

(a) Are considered as documented or in a regular situation if they are authorized to enter, to stay and to engage in a remunerated activity in the State of employment pursuant to the law of that State and to international agreements to which that State is a party;

(b) Are considered as non-documented or in an irregular situation if they do not comply with the conditions provided for in subparagraph (a) of the present article.

Article 6

For the purposes of the present Convention:

(a) The term, "State of origin" means the State of which the person concerned is a national;

(b) The term "State of employment" means a State where the migrant worker is to be engaged, is engaged or has been engaged in a remunerated activity, as the case may be:

(c) The term "State of transit" means any State through which the person concerned passes on any journey to the State of employment or from the State of employment to the State of origin or the State of habitual residence.

PART II

Non-discrimination with respect to rights

Article 7

States Parties undertake, in accordance with the international instruments concerning human rights, to respect and to ensure to all migrant workers and members of their families within their territory or subject to their jurisdiction the rights provided for in the present Convention without distinction of any kind such as sex, race, colour, language, religion or conviction, political or other opinion, national, ethnic or social origin, nationality, age, economic position, property, marital status, birth or other status.

PART III

Human rights of all migrant workers and members of their families

Article 8

1. Migrant workers and members of their families shall be free to leave any State, including their State of origin. This right shall not be subject to any restrictions except those that are provided by law, are necessary to protect national security, public order (ordre public), public health or morals or the rights and freedoms of others and are consistent with the other rights recognized in the present part of the Convention.

2. Migrant workers and members of their families shall have the right at any time to enter and remain in their State of origin.

Article 9

The right to life of migrant workers and members of their families shall be protected by law.

Article 10

No migrant worker or member of his or her family shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 11

1. No migrant worker or member of his or her family shall be held in slavery or servitude.

2. No migrant worker or member of his or her family shall be required to perform forced or compulsory labour.

3. Paragraph 2 of the present article shall not be held to preclude, in States where imprisonment with hard labour may be imposed as a punishment for a crime, the performance of hard labour in pursuance of a sentence to such punishment by a competent court.

4. For the purpose of the present article the term "forced or compulsory labour" shall not include:

(a) Any work or service not referred to in paragraph 3 of the present article normally required of a person who is under detention in consequence of a lawful order of a court or of a person during conditional release from such detention;

(b) Any service exacted in cases of emergency or calamity threatening the life or well-being of the community;

(c) Any work or service that forms part of normal civil obligations so far as it is imposed also on citizens of the State concerned.

Article 12

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to freedom of thought, conscience and religion. This right shall include freedom to have or to adopt a religion or belief of their choice and freedom either individually or in community with others and in public or private to manifest their religion or belief in worship, observance, practice and teaching.

2. Migrant workers and members of their families shall not be subject to coercion that would impair their freedom to have or to adopt a religion or belief of their choice.

3. Freedom to manifest one's religion or belief may be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary to protect public safety, order, health or morals or the fundamental rights and freedoms of others.

4. States Parties to the present Convention undertake to have respect for the liberty of parents, at least one of whom is a migrant worker, and, when applicable, legal guardians to ensure the religious and moral education of their children in conformity with their own convictions.

Article 13

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to hold opinions without interference.

2. Migrant workers and members of their families shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art or through any other media of their choice.

3. The exercise of the right provided for in paragraph 2 of the present article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

(a) For respect of the rights or reputation of others;

(b) For the protection of the national security of the States concerned or of public order (ordre public) or of public health or morals;

(c) For the purpose of preventing any propaganda for war;

(d) For the purpose of preventing any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence.

Article 14

No migrant worker or member of his or her family shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home, correspondence or other communications, or to unlawful attacks on his or her honour and reputation. Each migrant worker and member of his or her family shall have the right to the protection of the law against such interference or attacks.

Article 15

No migrant worker or member of his or her family shall be arbitrarily deprived of property, whether owned individually or in association with others. Where, under the legislation in force in the State of employment, the assets of a migrant worker or a member of his or her family are expropriated in whole or in part, the person concerned shall have the right to fair and adequate compensation. .

Article 16

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to liberty and security of person.

2. Migrant workers and members of their families shall be entitled to effective protection by the State against violence, physical injury, threats and intimidation, whether by public officials or by private individuals, groups or institutions.

3. Any verification by law enforcement officials of the identity of migrant workers or members of their families shall be carried out in accordance with procedures established by law.

4. Migrant workers and members of their families shall not be subjected individually or collectively to arbitrary arrest or detention; they shall not be deprived of their liberty except on such grounds and in accordance with such procedures as are established by law.

5. Migrant workers and members of their families who are arrested shall be informed at the time of arrest as far as possible in a language they understand of the reasons for their arrest and they shall be promptly informed in a language they understand of any charges against them.

6. Migrant workers and members of their families who are arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that while awaiting trial they shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings and, should the occasion arise, for the execution of the judgement.

7. When a migrant worker or a member of his or her family is arrested or committed to prison or custody pending trial or is detained in any other manner:

(a) The consular or diplomatic authorities of his or her State of origin or of a State representing the interests of that State shall, if he or she so requests, be informed without delay of his or her arrest or detention and of the reasons therefor;

(b) The person concerned shall have the right to communicate with the said authorities. Any communication by the person concerned to the said authorities shall be forwarded without delay, and he or she shall also have the right to receive communications sent by the said authorities without delay;

(c) The person concerned shall be informed without delay of this right and of rights deriving from relevant treaties, if any, applicable between the States concerned, to correspond and to meet with representatives of the said authorities and to make arrangements with them for his or her legal representation.

8. Migrant workers and members of their families who are deprived of their liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings before a court, in order that that court may decide without delay on the lawfulness of their detention and order their release if the detention is not lawful. When they attend such proceedings, they shall have the assistance, if necessary without cost to them, of an interpreter, if they cannot understand or speak the language used.

9. Migrant workers and members of their families who have been victims of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.

Article 17

1. Migrant workers and members of their families who are deprived of their liberty shall be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person and for their cultural identity.

2. Accused migrant workers and members of their families shall, save in exceptional circumstances, be separated from convicted persons and shall be subject to separate treatment appropriate to their status as unconvicted persons. Accused juvenile persons shall be separated from adults and brought as speedily as possible for adjudication.

3. Any migrant worker or member of his or her family who is detained in a State of transit or in a State of employment for violation of provisions relating to migration, shall be held, in so far as practicable, separately from convicted persons or persons detained pending trial.

4. During any period of imprisonment in pursuance of a sentence imposed by a court of law, the essential aim of the treatment of a migrant worker or a member of his or her family shall be his or her reformation and social rehabilitation. Juvenile offenders shall be separated from adults and be accorded treatment appropriate to their age and legal status.

5. During detention or imprisonment, migrant workers and members of their families shall enjoy the same rights as nationals to visits by members of their families.

6. Whenever a migrant worker is deprived of his or her liberty, the competent authorities of the State concerned shall pay attention to the problems that may be posed for members of his or her family, in particular for spouses and minor children.

7. Migrant workers and members of their families who are subjected to any form of detention or imprisonment in accordance with the law in force in the State of employment or in the State of transit shall enjoy the same rights as nationals of those States who are in the same situation.

8. If a migrant worker or a member of his or her family is detained for the purpose of verifying any infraction of provisions related to migration, he or she shall not bear any costs arising therefrom.

Article 18

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to equality with nationals of the State concerned before the courts and tribunals. In the determination of any criminal charge against them or of their rights and obligations in a suit of law, they shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law.

2. Migrant workers and members of their families who are charged with a criminal offence shall have the right to be presumed innocent until proven guilty according to law.

3. In the determination of any criminal charge against them, migrant workers and members of their families shall be entitled to the following minimum guarantees:

(a) To be informed promptly and in detail in a language they understand of the nature and cause of the charge against them;

(b) To have adequate time and facilities for the preparation of their defence and to communicate with counsel of their own choosing;

(c) To be tried without undue delay;

(d) To be tried in their presence and to defend themselves in person or through legal assistance of their own choosing; to be informed, if they do not have legal assistance, of this right; and to have legal assistance assigned to them, in any case where the interests of justice so require and without payment by them in any such case if they do not have sufficient means to pay;

(e) To examine or have examined the witnesses against them and to obtain the attendance and examination of witnesses on their behalf under the same conditions as witnesses against them;

(f) To have the free assistance of an interpreter if they cannot understand or speak the language used in court;

(g) Not to be compelled to testify against themselves or to confess guilt.

4. In the case of juvenile persons, the procedure shall be such as will take account of their age and the desirability of promoting their rehabilitation.

5. Migrant workers and members of their families convicted of a crime shall have the right to their conviction and sentence being reviewed by a higher tribunal according to law.

6. When a migrant worker or a member of his or her family has, by a final decision, been convicted of a criminal offence and when subsequently his or her conviction has been reversed or he or she has been pardoned on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to law, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to that person.

7. No migrant worker or member of his or her family shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he or she has already been finally convicted or acquitted in accordance with the law and penal procedure of the State concerned.

Article 19

1. No migrant worker or member of his or her family shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission that did not constitute a criminal offence under national or international law at the time when the criminal offence was committed, nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time when it was committed. If, subsequent to the commission of the offence, provision is made by law for the imposition of a lighter penalty, he or she shall benefit thereby.

2. Humanitarian considerations related to the status of a migrant worker, in particular with respect to his or her right of residence or work, should be taken into account in imposing a sentence for a criminal offence committed by a migrant worker or a member of his or her family.

Article 20

1. No migrant worker or member of his or her family shall be imprisoned merely on the ground of failure to fulfil a contractual obligation.

2. No migrant worker or member of his or her family shall be deprived of his or her authorization of residence or work permit or expelled merely on the ground of failure to fulfil an obligation arising out of a work contract unless fulfilment of that obligation constitutes a condition for such authorization or permit.

Article 21

It shall be unlawful for anyone, other than a public official duly authorized by law, to confiscate, destroy or attempt to destroy identity documents, documents authorizing entry to or stay, residence or establishment in the national territory or work permits. No authorized confiscation of such documents shall take place without delivery of a detailed receipt. In no case shall it be permitted to destroy the passport or equivalent document of a migrant worker or a member of his or her family.

Article 22

1. Migrant workers and members of their families shall not be subject to measures of collective expulsion. Each case of expulsion shall be examined and decided individually.

2. Migrant workers and members of their families may be expelled from the territory of a State Party only in pursuance of a decision taken by the competent authority in accordance with law.

3. The decision shall be communicated to them in a language they understand. Upon their request where not otherwise mandatory, the decision shall be communicated to them in writing and, save in exceptional circumstances on account of national security, the reasons for the decision likewise stated. The persons concerned shall be informed of these rights before or at the latest at the time the decision is rendered.

4. Except where a final decision is pronounced by a judicial authority, the person concerned shall have the right to submit the reason he or she should not be expelled and to have his or her case reviewed by the competent authority, unless compelling reasons of national security require otherwise. Pending such review, the person concerned shall have the right to seek a stay of the decision of expulsion.

5. If a decision of expulsion that has already been executed is subsequently annulled, the person concerned shall have the right to seek compensation according to law and the earlier decision shall not be used to prevent him or her from re-entering the State concerned.

6. In case of expulsion, the person concerned shall have a reasonable opportunity before or after departure to settle any claims for wages and other entitlements due to him or her and any pending liabilities.

7. Without prejudice to the execution of a decision of expulsion, a migrant worker or a member of his or her family who is subject to such a decision may seek entry into a State other than his or her State of origin.

8. In case of expulsion of a migrant worker or a member of his or her family the costs of expulsion shall not be borne by him or her. The person concerned may be required to pay his or her own travel costs.

9. Expulsion from the State of employment shall not in itself prejudice any rights of a migrant worker or a member of his or her family acquired in accordance with the law of that State, including the right to receive wages and other entitlements due to him or her.

Article 23

Migrant workers and members of their families shall have the right to have recourse to the protection and assistance of the consular or diplomatic authorities of their State of origin or of a State representing the interests of that State whenever the rights recognized in the present Convention are impaired. In particular, in case of expulsion, the person concerned shall be informed of this right without delay and the authorities of the expelling State shall facilitate the exercise of such right.

Article 24

Every migrant worker and every member of his or her family shall have the right to recognition everywhere as a person before the law.

Article 25

1. Migrant workers shall enjoy treatment not less favourable than that which applies to nationals of the State of employment in respect of remuneration and:

(a) Other conditions of work, that is to say, overtime, hours of work, weekly rest, holidays with pay, safety, health, termination of the employment relationship and any other conditions of work which, according to national law and practice, are covered by this term;

(b) Other terms of employment, that is to say, minimum age of employment, restriction on home work and any other matters which, according to national law and practice, are considered a term of employment.

2. It shall not be lawful to derogate in private contracts of employment from the principle of equality of treatment referred to in paragraph 1 of the present article.

3. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that migrant workers are not deprived of any rights derived from this principle by reason of any irregularity in their stay or employment. In particular, employers shall not be relieved of any legal or contractual obligations, nor shall their obligations be limited in any manner by reason of any such irregularity.

Article 26

1. States Parties recognize the right of migrant workers and members of their families:

(a) To take part in meetings and activities of trade unions and of any other associations established in accordance with law, with a view to protecting their economic, social, cultural and other interests, subject only to the rules of the organization concerned;

(b) To join freely any trade union and any such association as aforesaid, subject only to the rules of the organization concerned;

(c) To seek the aid and assistance of any trade union and of any such association as aforesaid.

2. No restrictions may be placed on the exercise of these rights other than those that are prescribed by law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security, public order (ordre public) or the protection of the rights and freedoms of others.

Article 27

1. With respect to social security, migrant workers and members of their families shall enjoy in the State of employment the same treatment granted to nationals in so far as they fulfil the requirements provided for by the applicable

legislation of that State and the applicable bilateral and multilateral treaties. The competent authorities of the State of origin and the State of employment can at any time establish the necessary arrangements to determine the modalities of application of this norm.

2. Where the applicable legislation does not allow migrant workers and members of their families a benefit, the States concerned shall examine the possibility of reimbursing interested persons the amount of contributions made by them with respect to that benefit on the basis of the treatment granted to nationals who are in similar circumstances.

Article 28

Migrant workers and members of their families shall have the right to receive any medical care that is urgently required for the preservation of their life or the avoidance of irreparable harm to their health on the basis of equality of treatment with nationals of the State concerned. Such emergency medical care shall not be refused them by reason of any irregularity with regard to stay or employment.

Article 29

Each child of a migrant worker shall have the right to a name, to registration of birth and to a nationality.

Article 30

Each child of a migrant worker shall have the basic right of access to education on the basis of equality of treatment with nationals of the State concerned. Access to public pre-school educational institutions or schools shall not be refused or limited by reason of the irregular situation with respect to stay or employment of either parent or by reason of the irregularity of the child's stay in the State of employment.

Article 31

1. States Parties shall ensure respect for the cultural identity of migrant workers and members of their families and shall not prevent them from maintaining their cultural links with their State of origin.

2. States Parties may take appropriate measures to assist and encourage efforts in this respect.

Article 32

Upon the termination of their stay in the State of employment, migrant workers and members of their families shall have the right to transfer their earnings and savings and, in accordance with the applicable legislation of the States concerned, their personal effects and belongings.

Article 33

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to be informed by the State of origin, the State of employment or the State of transit as the case may be concerning:

(a) Their rights arising out of the present Convention;

(b) The conditions of their admission, their rights and obligations under the law and practice of the State concerned and such other matters as will enable them to comply with administrative or other formalities in that State.

2. States Parties shall take all measures they deem appropriate to disseminate the said information or to ensure that it is provided by employers, trade unions or other appropriate bodies or institutions. As appropriate, they shall co-operate with other States concerned.

3. Such adequate information shall be provided upon request to migrant workers and members of their families, free of charge, and, as far as possible, in a language they are able to understand.

Article 34

Nothing in the present part of the Convention shall have the effect of relieving migrant workers and the members of their families from either the obligation to comply with the laws and regulations of any State of transit and the State of employment or the obligation to respect the cultural identity of the inhabitants of such States.

Article 35

Nothing in the present part of the Convention shall be interpreted as implying the regularization of the situation of migrant workers or members of their families who are non-documented or in an irregular situation or any right to such

regularization of their situation, nor shall it prejudice the measures intended to ensure sound and equitable conditions for international migration as provided in part VI of the present Convention.

PART IV

Other rights of migrant workers and members of their families who are documented or in a regular situation

Article 36

Migrant workers and members of their families who are documented or in a regular situation in the State of employment shall enjoy the rights set forth in the present part of the Convention in addition to those set forth in part III.

Article 37

Before their departure, or at the latest at the time of their admission to the State of employment, migrant workers and members of their families shall have the right to be fully informed by the State of origin or the State of employment, as appropriate, of all conditions applicable to their admission and particularly those concerning their stay and the remunerated activities in which they may engage as well as of the requirements they must satisfy in the State of employment and the authority to which they must address themselves for any modification of those conditions.

Article 38

1. States of employment shall make every effort to authorize migrant workers and members of their families to be temporarily absent without effect upon their authorization to stay or to work, as the case may be. In doing so, States of employment shall take into account the special needs and obligations of migrant workers and members of their families, in particular in their States of origin.

2. Migrant workers and members of their families shall have the right to be fully informed of the terms on which such temporary absences are authorized.

Article 39

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to liberty of movement in the territory of the State of employment and freedom to choose their residence there.

2. The rights mentioned in paragraph 1 of the present article shall not be subject to any restrictions except those that are provided by law, are necessary to protect national security, public order (ordre public), public health or morals, or the rights and freedoms of others and are consistent with the other rights recognized in the present Convention.

Article 40

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to form associations and trade unions in the State of employment for the promotion and protection of their economic, social, cultural and other interests.

2. No restrictions may be placed on the exercise of this right other than those that are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security, public order (ordre public) or the protection of the rights and freedoms of others.

Article 41

1. Migrant workers and members of their families shall have the right to participate in public affairs of their State of origin and to vote and to be elected at elections of that State, in accordance with its legislation.

2. The States concerned shall, as appropriate and in accordance with their legislation, facilitate the exercise of these rights:

Article 42

1. States Parties shall consider the establishment of procedures or institutions through which account may be taken, both in States of origin and in States of employment, of special needs, aspirations and obligations of migrant workers and members of their families and shall envisage, as appropriate, the possibility for migrant workers and members of their families to have their freely chosen representatives in those institutions.

2. States of employment shall facilitate, in accordance with their national legislation, the consultation or participation of migrant workers and members of their families in decisions concerning the life and administration of local communities.

3. Migrant workers may enjoy political rights in the State of employment if that State, in the exercise of its sovereignty, grants them such rights.

Article 43

1. Migrant workers shall enjoy equality of treatment with nationals of the State of employment in relation to:

(a) Access to educational institutions and services subject to the admission requirements and other regulations of the institutions and services concerned;

(b) Access to vocational guidance and placement services;

(c) Access to vocational training and retraining facilities and institutions;

(d) Access to housing, including social housing schemes, and protection against exploitation in respect of rents;

(e) Access to social and health services, provided that the requirements for participation in the respective schemes are met;

(f) Access to co-operatives and self-managed enterprises, which shall not imply a change of their migration status and shall be subject to the rules and regulations of the bodies concerned;

(g) Access to and participation in cultural life.

2. States Parties shall promote conditions to ensure effective equality of treatment to enable migrant workers to enjoy the rights mentioned in paragraph 1 of the present article whenever the terms of their stay, as authorized by the State of employment, meet the appropriate requirements.

3. States of employment shall not prevent an employer of migrant workers from establishing housing or social or cultural facilities for them. Subject to article 70 of the present Convention, a State of employment may make the establishment of such facilities subject to the requirements generally applied in that State concerning their installation.

Article 44

1. States Parties, recognizing that the family is the natural and fundamental group unit of society and is entitled to protection by society and the State, shall take appropriate measures to ensure the protection of the unity of the families of migrant workers.

2. States Parties shall take measures that they deem appropriate and that fall within their competence to facilitate the reunification of migrant workers with their spouses or persons who have with the migrant worker a relationship that, according to applicable law, produces effects equivalent to marriage, as well as with their minor dependent unmarried children.

3. States of employment, on humanitarian grounds, shall favourably consider granting equal treatment, as set forth in paragraph 2 of the present article, to other family members of migrant workers.

Article 45

1. Members of the families of migrant workers shall, in the State of employment, enjoy equality of treatment with nationals of that State in relation to:

(a) Access to educational institutions and services, subject to the admission requirements and other regulations of the institutions and services concerned;

(b) Access to vocational guidance and training institutions and services, provided that requirements for participation are met;

(c) Access to social and health services, provided that requirements for participation in the respective schemes are met;

(d) Access to and participation in cultural life.

2. States of employment shall pursue a policy, where appropriate in collaboration with the States of origin, aimed at facilitating the integration of children of migrant workers in the local school system, particularly in respect of teaching them the local language.

3. States of employment shall endeavour to facilitate for the children of migrant workers the teaching of their mother tongue and culture and, in this regard, States of origin shall collaborate whenever appropriate.

4. States of employment may provide special schemes of education in the mother tongue of children of migrant workers, if necessary in collaboration with the States of origin.

Article 46

Migrant workers and members of their families shall, subject to the applicable legislation of the States concerned, as well as relevant international agreements and the obligations of the States concerned arising out of their participation in customs unions, enjoy exemption from import and export duties and taxes in respect of their personal and household effects as well as the equipment necessary to engage in the remunerated activity for which they were admitted to the State of employment:

(a) Upon departure from the State of origin or State of habitual residence;

(b) Upon initial admission to the State of employment;

(c) Upon final departure from the State of employment;

(d) Upon final return to the State of origin or State of habitual residence.

Article 47

1. Migrant workers shall have the right to transfer their earnings and savings, in particular those funds necessary for the support of their families, from the State of employment to their State of origin or any other State. Such transfers shall be made in conformity with procedures established by applicable legislation of the State concerned and in conformity with applicable international agreements.

2. States concerned shall take appropriate measures to facilitate such transfers.

Article 48

1. Without prejudice to applicable double taxation agreements, migrant workers and members of their families shall, in the matter of earnings in the State of employment:

(a) Not be liable to taxes, duties or charges of any description higher or more onerous than those imposed on nationals in similar circumstances;

(b) Be entitled to deductions or exemptions from taxes of any description and to any tax allowances applicable to nationals in similar circumstances, including tax allowances for dependent members of their families.

2. States Parties shall endeavour to adopt appropriate measures to avoid double taxation of the earnings and savings of migrant workers and members of their families.

Article 49

1. Where separate authorizations to reside and to engage in employment are required by national legislation, the States of employment shall issue to migrant workers authorization of residence for at least the same period of time as their authorization to engage in remunerated activity.

2. Migrant workers who in the State of employment are allowed freely to choose their remunerated activity shall neither be regarded as in an irregular situation nor shall they lose their authorization of residence by the mere fact of the termination of their remunerated activity prior to the expiration of their work permits or similar authorizations.

3. In order to allow migrant workers referred to in paragraph 2 of the present article sufficient time to find alternative remunerated activities, the authorization of residence shall not be withdrawn at least for a period corresponding to that during which they may be entitled to unemployment benefits.

Article 50

1. In the case of death of a migrant worker or dissolution of marriage, the State of employment shall favourably consider granting family members of that migrant worker residing in that State on the basis of family reunion an authorization to stay; the State of employment shall take into account the length of time they have already resided in that State.

2. Members of the family to whom such authorization is not granted shall be allowed before departure a reasonable period of time in order to enable them to settle their affairs in the State of employment.

3. The provisions of paragraphs 1 and 2 of the present article may not be interpreted as adversely affecting any right to stay and work otherwise granted to such family members by the legislation of the State of employment or by bilateral and multilateral treaties applicable to that State.

Article 51

Migrant workers who in the State of employment are not permitted freely to choose their remunerated activity shall neither be regarded as in an irregular situation nor shall they lose their authorization of residence by the mere fact of the termination of their remunerated activity prior to the expiration of their work permit, except where the authorization of residence is expressly dependent upon the specific remunerated activity for which they were admitted. Such migrant workers shall have the right to seek alternative employment, participation in public work schemes and retraining during the remaining period of their authorization to work, subject to such conditions and limitations as are specified in the authorization to work.

Article 52

1. Migrant workers in the State of employment shall have the right freely to choose their remunerated activity, subject to the following restrictions or conditions.

2. For any migrant worker a State of employment may:

(a) Restrict access to limited categories of employment, functions, services or activities where this is necessary in the interests of this State and provided for by national legislation;

(b) Restrict free choice of remunerated activity in accordance with its legislation concerning recognition of occupational qualifications acquired outside its territory. However, States Parties concerned shall endeavour to provide for recognition of such qualifications.

3. For migrant workers whose permission to work is limited in time, a State of employment may also:

(a) Make the right freely to choose their remunerated activities subject to the condition that the migrant worker has resided lawfully in its territory for the purpose of remunerated activity for a period of time prescribed in its national legislation that should not exceed two years;

(b) Limit access by a migrant worker to remunerated activities in pursuance of a policy of granting priority to its nationals or to persons who are assimilated to them for these purposes by virtue of legislation or bilateral or multilateral agreements. Any such limitation shall cease to apply to a migrant worker who has resided lawfully in its territory for the purpose of remunerated activity for a period of time prescribed in its national legislation that should not exceed five years.

4. States of employment shall prescribe the conditions under which a migrant worker who has been admitted to take up employment may be authorized to engage in work on his or her own account. Account shall be taken of the period during which the worker has already been lawfully in the State of employment.

Article 53

1. Members of a migrant worker's family who have themselves an authorization of residence or admission that is without limit of time or is automatically renewable shall be permitted freely to choose their remunerated activity under the same conditions as are applicable to the said migrant worker in accordance with article 52 of the present Convention.

2. With respect to members of a migrant worker's family who are not permitted freely to choose their remunerated activity, States Parties shall consider favourably granting them priority in obtaining permission to engage in a remunerated activity over other workers who seek admission to the State of employment, subject to applicable bilateral and multilateral agreements.

Article 54

1. Without prejudice to the terms of their authorization of residence or their permission to work and the rights provided for in articles 25 and 27 of the present Convention, migrant workers shall enjoy equality of treatment with nationals of the State of employment in respect of:

(a) Protection against dismissal;

(b) Unemployment benefits;

(c) Access to public work schemes intended to combat unemployment;

(d) Access to alternative employment in the event of loss of work or termination of other remunerated activity, subject to article 52 of the present Convention.

2. If a migrant worker claims that the terms of his or her work contract have been violated by his or her employer, he or she shall have the right to address his or her case to the competent authorities of the State of employment, on terms provided for in article 18, paragraph 1, of the present Convention.

Article 55

Migrant workers who have been granted permission to engage in a remunerated activity, subject to the conditions attached to such permission, shall be entitled to equality of treatment with nationals of the State of employment in the exercise of that remunerated activity.

Article 56

1. Migrant workers and members of their families referred to in the present part of the Convention may not be expelled from a State of employment, except for reasons defined in the national legislation of that State, and subject to the safeguards established in part III.

2. Expulsion shall not be resorted to for the purpose of depriving a migrant worker or a member of his or her family of the rights arising out of the authorization of residence and the work permit.

3. In considering whether to expel a migrant worker or a member of his or her family, account should be taken of humanitarian considerations and of the length of time that the person concerned has already resided in the State of employment.

PART V

Provisions applicable to particular categories of migrant workers and members of their families

Article 57

The particular categories of migrant workers and members of their families specified in the present part of the Convention who are documented or in a regular situation shall enjoy the rights set forth in part III and, except as modified below, the rights set forth in part IV.

Article 58

1. Frontier workers, as defined in article 2, paragraph 2 (a), of the present Convention, shall be entitled to the rights provided for in part IV that can be applied to them by reason of their presence and work in the territory of the State of employment, taking into account that they do not have their habitual residence in that State.

2. States of employment shall consider favourably granting frontier workers the right freely to choose their remunerated activity after a specified period of time. The granting of that right shall not affect their status as frontier workers.

Article 59

1. Seasonal workers, as defined in article 2, paragraph 2 (b), of the present Convention, shall be entitled to the rights provided for in part IV that can be applied to them by reason of their presence and work in the territory of the State of employment and that are compatible with their status in that State as seasonal workers, taking into account the fact that they are present in that State for only part of the year.

2. The State of employment shall, subject to paragraph 1 of the present article, consider granting seasonal workers who have been employed in its territory for a significant period of time the possibility of taking up other remunerated activities and giving them priority over other workers who seek admission to that State, subject to applicable bilateral and multilateral agreements.

Article 60

Itinerant workers, as defined in article 2, paragraph 2 (g), of the present Convention, shall be entitled to the rights provided for in part IV that can be granted to them by reason of their presence and work in the territory of the State of employment and that are compatible with their status as itinerant workers in that State.

Article 61

1. Project-tied workers, as defined in article 2, paragraph 2 (f), of the present Convention, and members of their families shall be entitled to the rights provided for in part IV except the provisions of article 43, paragraphs 1 (b) and (g), article 43, paragraph 1 (d), as it pertains to social housing schemes, article 45, paragraph 1 (b), and articles 52 to 55.

2. If a project-tied worker claims that the terms of his or her work contract have been violated by his or her employer, he or she shall have the right to address his or her case to the competent authorities of the State which has jurisdiction over that employer, on terms provided for in article 18, paragraph 1, of the present Convention.

3. Subject to bilateral or multilateral agreements in force for them, the States Parties concerned shall endeavour to enable project-tied workers to remain adequately protected by the social security systems of their States of origin or habitual residence during their engagement in the project. States Parties concerned shall take appropriate measures with the aim of avoiding any denial of rights or duplication of payments in this respect.

4. Without prejudice to the provisions of article 47 of the present Convention and to relevant bilateral or multilateral agreements, States Parties concerned shall permit payment of the earnings of project-tied workers in their State of origin or habitual residence.

Article 62

1. Specified-employment workers as defined in article 2, paragraph 2 (g), of the present Convention, shall be entitled to the rights provided for in part IV, except the provisions of article 43, paragraphs 1 (b) and (g), article 43, paragraph 1 (d), as it pertains to social housing schemes, article 52, and article 54, paragraph 1 (d).

2. Members of the families of specified-employment workers shall be entitled to the rights relating to family members of migrant workers provided for in part IV of the present Convention, except the provisions of article 53.

Article 63

1. Self-employed workers, as defined in article 2, paragraph 2 (h), of the present Convention, shall be entitled to the rights provided for in part IV with the exception of those rights which are exclusively applicable to workers having a contract of employment.

2. Without prejudice to articles 52 and 79 of the present Convention, the termination of the economic activity of the self-employed workers shall not in itself imply the withdrawal of the authorization for them or for the members of their families to stay or to engage in a remunerated activity in the State of employment except where the authorization of residence is expressly dependent upon the specific remunerated activity for which they were admitted.

PART VI

Promotion of sound, equitable, humane and lawful conditions
in connection with international migration of workers and
members of their families

Article 64

1. Without prejudice to article 79 of the present Convention, the States Parties concerned shall as appropriate consult and co-operate with a view to promoting sound, equitable and humane conditions in connection with international migration of workers and members of their families.

2. In this respect, due regard shall be paid not only to labour needs and resources, but also to the social, economic, cultural and other needs of migrant workers and members of their families involved, as well as to the consequences of such migration for the communities concerned.

Article 65

1. States Parties shall maintain appropriate services to deal with questions concerning international migration of workers and members of their families. Their functions shall include, inter alia:

(a) The formulation and implementation of policies regarding such migration;

(b) An exchange of information, consultation and co-operation with the competent authorities of other States Parties involved in such migration;

(c) The provision of appropriate information, particularly to employers, workers and their organizations on policies, laws and regulations relating to migration and employment, on agreements concluded with other States concerning migration and on other relevant matters;

(d) The provision of information and appropriate assistance to migrant workers and members of their families regarding requisite authorizations and formalities and arrangements for departure, travel, arrival, stay, remunerated activities, exit and return, as well as on conditions of work and life in the State of employment and on customs, currency, tax and other relevant laws and regulations.

2. States Parties shall facilitate as appropriate the provision of adequate consular and other services that are necessary to meet the social, cultural and other needs of migrant workers and members of their families.

Article 66

1. Subject to paragraph 2 of the present article, the right to undertake operations with a view to the recruitment of workers for employment in another State shall be restricted to:

(a) Public services or bodies of the State in which such operations take place;

(b) Public services or bodies of the State of employment on the basis of agreement between the States concerned;

(c) A body established by virtue of a bilateral or multilateral agreement.

2. Subject to any authorization, approval and supervision by the public authorities of the States Parties concerned as may be established pursuant to the legislation and practice of those States, agencies, prospective employers or persons acting on their behalf may also be permitted to undertake the said operations.

Article 67

1. States Parties concerned shall co-operate as appropriate in the adoption of measures regarding the orderly return of migrant workers and members of their families to the State of origin when they decide to return or their authorization of residence or employment expires or when they are in the State of employment in an irregular situation.

2. Concerning migrant workers and members of their families in a regular situation, States Parties concerned shall co-operate as appropriate, on terms agreed upon by those States, with a view to promoting adequate economic conditions for their resettlement and to facilitating their durable social and cultural reintegration in the State of origin.

Article 68

1. States Parties, including States of transit, shall collaborate with a view to preventing and eliminating illegal or clandestine movements and employment of migrant workers in an irregular situation. The measures to be taken to this end within the jurisdiction of each State concerned shall include:

(a) Appropriate measures against the dissemination of misleading information relating to emigration and immigration;

(b) Measures to detect and eradicate illegal or clandestine movements of migrant workers and members of their families and to impose effective sanctions on persons, groups or entities which organize, operate or assist in organizing or operating such movements;

(c) Measures to impose effective sanctions on persons, groups or entities which use violence, threats or intimidation against migrant workers or members of their families in an irregular situation.

2. States of employment shall take all adequate and effective measures to eliminate employment in their territory of migrant workers in an irregular situation, including, whenever appropriate, sanctions on employers of such workers. The rights of migrant workers *vis-à-vis* their employer arising from employment shall not be impaired by these measures.

Article 69

1. States Parties shall, when there are migrant workers and members of their families within their territory in an irregular situation, take appropriate measures to ensure that such a situation does not persist.

2. Whenever States Parties concerned consider the possibility of regularizing the situation of such persons in accordance with applicable national legislation and bilateral or multilateral agreements, appropriate account shall be taken of the circumstances of their entry, the duration of their stay in the States of employment and other relevant considerations, in particular those relating to their family situation.

Article 70

States Parties shall take measures not less favourable than those applied to nationals to ensure that working and living conditions of migrant workers and members of their families in a regular situation are in keeping with the standards of fitness, safety, health and principles of human dignity.

Article 71

1. States Parties shall facilitate, whenever necessary, the repatriation to the State of origin of the bodies of deceased migrant workers or members of their families.

2. As regards compensation matters relating to the death of a migrant worker or a member of his or her family, States Parties shall, as appropriate, provide assistance to the persons concerned with a view to the prompt settlement of such matters. Settlement of these matters shall be carried out on the basis of applicable national law in accordance with the provisions of the present Convention and any relevant bilateral or multilateral agreements.

PART VII

Application of the Convention

Article 72

1. (a) For the purpose of reviewing the application of the present Convention, there shall be established a Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (hereinafter referred to as "the Committee");

(b) The Committee shall consist, at the time of entry into force of the present Convention, of ten and, after the entry into force of the Convention for the forty-first State Party, of fourteen experts of high moral standing, impartiality and recognized competence in the field covered by the Convention.

2. (a) Members of the Committee shall be elected by secret ballot by the States Parties from a list of persons nominated by the States Parties, due consideration being given to equitable geographical distribution, including both States of origin and States of employment, and to the representation of the principal legal systems. Each State Party may nominate one person from among its own nationals;

(b) Members shall be elected and shall serve in their personal capacity.

3. The initial election shall be held no later than six months after the date of the entry into force of the present Convention and subsequent elections every second year. At least four months before the date of each election, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to all States Parties inviting them to submit their nominations within two months. The Secretary-General shall prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating the States Parties that have nominated them, and shall submit it to the States Parties not later than one month before the date of the corresponding election, together with the curricula vitae of the persons thus nominated.

4. Elections of members of the Committee shall be held at a meeting of States Parties convened by the Secretary-General at United Nations Headquarters. At that meeting, for which two thirds of the States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those nominees who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the States Parties present and voting.

5. (a) The members of the Committee shall serve for a term of four years. However, the terms of five of the members elected in the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election, the names of these five members shall be chosen by lot by the Chairman of the meeting of States Parties;

(b) The election of the four additional members of the Committee shall be held in accordance with the provisions of paragraphs 2, 3 and 4 of the present article, following the entry into force of the Convention for the forty-first State Party. The term of two of the additional members elected on this occasion shall expire at the end of two years; the names of these members shall be chosen by lot by the Chairman of the meeting of States Parties;

(c) The members of the Committee shall be eligible for re-election if renominated.

6. If a member of the Committee dies or resigns or declares that for any other cause he or she can no longer perform the duties of the Committee, the State Party that nominated the expert shall appoint another expert from among its own nationals for the remaining part of the term. The new appointment is subject to the approval of the Committee.

7. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee.

8. The members of the Committee shall receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the General Assembly may decide.

9. The members of the Committee shall be entitled to the facilities, privileges and immunities of experts on mission for the United Nations as laid down in the relevant sections of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations. ^{12/}

Article 73

1. States Parties undertake to submit to the Secretary-General of the United Nations for consideration by the Committee a report on the legislative, judicial, administrative and other measures they have taken to give effect to the provisions of the present Convention:

(a) Within one year after the entry into force of the Convention for the State Party concerned;

(b) Thereafter every five years and whenever the Committee so requests.

2. Reports prepared under the present article shall also indicate factors and difficulties, if any, affecting the implementation of the Convention and shall include information on the characteristics of migration flows in which the State Party concerned is involved.

3. The Committee shall decide any further guidelines applicable to the content of the reports.

4. States Parties shall make their reports widely available to the public in their own countries.

Article 74

1. The Committee shall examine the reports submitted by each State Party and shall transmit such comments as it may consider appropriate to the State Party concerned. This State Party may submit to the Committee observations on any comment made by the Committee in accordance with the present article. The Committee may request supplementary information from States Parties when considering these reports.

---

^{12/} Resolution 22 A (I).

2. The Secretary-General of the United Nations shall, in due time before the opening of each regular session of the Committee, transmit to the Director-General of the International Labour Office copies of the reports submitted by States Parties concerned and information relevant to the consideration of these reports, in order to enable the Office to assist the Committee with the expertise the Office may provide regarding those matters dealt with by the present Convention that fall within the sphere of competence of the International Labour Organisation. The Committee shall consider in its deliberations such comments and materials as the Office may provide.

3. The Secretary-General of the United Nations may also, after consultation with the Committee, transmit to other specialized agencies as well as to intergovernmental organizations, copies of such parts of these reports as may fall within their competence.

4. The Committee may invite the specialized agencies and organs of the United Nations, as well as intergovernmental organizations and other concerned bodies to submit, for consideration by the Committee, written information on such matters dealt with in the present Convention as fall within the scope of their activities.

5. The International Labour Office shall be invited by the Committee to appoint representatives to participate, in a consultative capacity, in the meetings of the Committee.

6. The Committee may invite representatives of other specialized agencies and organs of the United Nations, as well as of intergovernmental organizations, to be present and to be heard in its meetings whenever matters falling within their field of competence are considered.

7. The Committee shall present an annual report to the General Assembly of the United Nations on the implementation of the present Convention, containing its own considerations and recommendations, based, in particular, on the examination of the reports and any observations presented by States Parties.

8. The Secretary-General of the United Nations shall transmit the annual reports of the Committee to the States Parties to the present Convention, the Economic and Social Council, the Commission on Human Rights of the United Nations, the Director-General of the International Labour Office and other relevant organizations.

Article 75

1. The Committee shall adopt its own rules of procedure.
2. The Committee shall elect its officers for a term of two years.
3. The Committee shall normally meet annually.
4. The meetings of the Committee shall normally be held at United Nations Headquarters.

Article 76

1. A State Party to the present Convention may at any time declare under this article that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations under the present Convention. Communications under this article may be received and considered only if submitted by a State Party that has made a declaration recognizing in regard to itself the competence of the Committee. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State Party which has not made such a declaration. Communications received under this article shall be dealt with in accordance with the following procedure:

(a) If a State Party to the present Convention considers that another State Party is not fulfilling its obligations under the present Convention, it may, by written communication, bring the matter to the attention of that State Party. The State Party may also inform the Committee of the matter. Within three months after the receipt of the communication the receiving State shall afford the State that sent the communication an explanation, or any other statement in writing clarifying the matter which should include, to the extent possible and pertinent, reference to domestic procedures and remedies taken, pending or available in the matter;

(b) If the matter is not adjusted to the satisfaction of both States Parties concerned within six months after the receipt by the receiving State of the initial communication, either State shall have the right to refer the matter to the Committee, by notice given to the Committee and to the other State;

(c) The Committee shall deal with a matter referred to it only after it has ascertained that all available domestic remedies have been invoked and exhausted in the matter, in conformity with the generally recognized principles of international law. This shall not be the rule where, in the view of the Committee, the application of the remedies is unreasonably prolonged;

(d) Subject to the provisions of subparagraph (c) of the present paragraph, the Committee shall make available its good offices to the States Parties concerned with a view to a friendly solution of the matter on the basis of the respect for the obligations set forth in the present Convention;

(e) The Committee shall hold closed meetings when examining communications under the present article;

(f) In any matter referred to it in accordance with subparagraph (b) of the present paragraph, the Committee may call upon the States Parties concerned, referred to in subparagraph (b), to supply any relevant information;

(g) The States Parties concerned, referred to in subparagraph (b) of the present paragraph, shall have the right to be represented when the matter is being considered by the Committee and to make submissions orally and/or in writing;

(h) The Committee shall, within twelve months after the date of receipt of notice under subparagraph (b) of the present paragraph, submit a report, as follows:

(i) If a solution within the terms of subparagraph (d) of the present paragraph is reached, the Committee shall confine its report to a brief statement of the facts and of the solution reached;

(ii) If a solution within the terms of subparagraph (d) is not reached, the Committee shall, in its report, set forth the relevant facts concerning the issue between the States Parties concerned. The written submissions and record of the oral submissions made by the States Parties concerned shall be attached to the report. The Committee may also communicate only to the States Parties concerned any views that it may consider relevant to the issue between them.

In every matter, the report shall be communicated to the States Parties concerned.

2. The provisions of the present article shall come into force when ten States Parties to the present Convention have made a declaration under paragraph 1 of the present article. Such declarations shall be deposited by the States Parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States Parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter that is the subject of a communication already transmitted under the present article; no further communication by any State Party shall be received under the present article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State Party concerned has made a new declaration.

Article 77

1. A State Party to the present Convention may at any time declare under the present article that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications from or on behalf of individuals subject to its jurisdiction who claim that their individual rights as established by the present Convention have been violated by that State Party. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State Party that has not made such a declaration.

2. The Committee shall consider inadmissible any communication under the present article which is anonymous or which it considers to be an abuse of the right of submission of such communications or to be incompatible with the provisions of the present Convention.

3. The Committee shall not consider any communications from an individual under the present article unless it has ascertained that:

(a) The same matter has not been, and is not being, examined under another procedure of international investigation or settlement;

(b) The individual has exhausted all available domestic remedies; this shall not be the rule where, in the view of the Committee, the application of the remedies is unreasonably prolonged or is unlikely to bring effective relief to that individual.

4. Subject to the provisions of paragraph 2 of the present article, the Committee shall bring any communications submitted to it under this article to the attention of the State Party to the present Convention that has made a declaration under paragraph 1 and is alleged to be violating any provisions of the Convention. Within six months, the receiving State shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that may have been taken by that State.

5. The Committee shall consider communications received under the present article in the light of all information made available to it by or on behalf of the individual and by the State Party concerned.

6. The Committee shall hold closed meetings when examining communications under the present article.

7. The Committee shall forward its views to the State Party concerned and to the individual.

8. The provisions of the present article shall come into force when ten States Parties to the present Convention have made declarations under paragraph 1 of the present article. Such declarations shall be deposited by the States Parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States Parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter that is the subject of a communication already transmitted under the present article; no further communication by or on behalf of an individual shall be received under the present article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State Party has made a new declaration.

Article 78

The provisions of article 76 of the present Convention shall be applied without prejudice to any procedures for settling disputes or complaints in the field covered by the present Convention laid down in the constituent instruments of, or in conventions adopted by, the United Nations and the specialized agencies and shall not prevent the States Parties from having recourse to any procedures for settling a dispute in accordance with international agreements in force between them.

PART VIII

General provisions

Article 79

Nothing in the present Convention shall affect the right of each State Party to establish the criteria governing admission of migrant workers and members of their families. Concerning other matters related to their legal situation and treatment as migrant workers and members of their families, States Parties shall be subject to the limitations set forth in the present Convention.

Article 80

Nothing in the present Convention shall be interpreted as impairing the provisions of the Charter of the United Nations and of the constitutions of the specialized agencies which define the respective responsibilities of the various organs of the United Nations and of the specialized agencies in regard to the matters dealt with in the present Convention.

Article 81

1. Nothing in the present Convention shall affect more favourable rights or freedoms granted to migrant workers and members of their families by virtue of:

(a) The law or practice of a State Party; or

(b) Any bilateral or multilateral treaty in force for the State Party concerned.

2. Nothing in the present Convention may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act that would impair any of the rights and freedoms as set forth in the present Convention.

Article 82

The rights of migrant workers and members of their families provided for in the present Convention may not be renounced. It shall not be permissible to exert any form of pressure upon migrant workers and members of their families with a view to their relinquishing or foregoing any of the said rights. It shall not be possible to derogate by contract from rights recognized in the present Convention. States Parties shall take appropriate measures to ensure that these principles are respected.

Article 83

Each State Party to the present Convention undertakes:

(a) To ensure that any person whose rights or freedoms as herein recognized are violated shall have an effective remedy, notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity;

(b) To ensure that any persons seeking such a remedy shall have his or her claim reviewed and decided by competent judicial, administrative or legislative authorities, or by any other competent authority provided for by the legal system of the State, and to develop the possibilities of judicial remedy;

(c) To ensure that the competent authorities shall enforce such remedies when granted.

Article 84

Each State Party undertakes to adopt the legislative and other measures that are necessary to implement the provisions of the present Convention.

PART IX

Final provisions

Article 85

The Secretary-General of the United Nations is designated as the depositary of the present Convention.

Article 86

1. The present Convention shall be open for signature by all States. It is subject to ratification.

2. The present Convention shall be open to accession by any State.

3. Instruments of ratification or accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 87

1. The present Convention shall enter into force on the first day of the month following a period of three months after the date of the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession.

2. For each State ratifying or acceding to the present Convention after its entry into force, the Convention shall enter into force on the first day of the month following a period of three months after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

Article 88

A State ratifying or acceding to the present Convention may not exclude the application of any Part of it, or, without prejudice to article 3, exclude any particular category of migrant workers from its application.

Article 89

1. Any State Party may denounce the present Convention, not earlier than five years after the Convention has entered into force for the State concerned, by means of a notification in writing addressed to the Secretary-General of the United Nations.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of twelve months after the date of the receipt of the notification by the Secretary-General of the United Nations.

3. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the State Party from its obligations under the present Convention in regard to any act or omission which occurs prior to the date at which the denunciation becomes effective, nor shall denunciation prejudice in any way the continued consideration of any matter which is already under consideration by the Committee prior to the date at which the denunciation becomes effective.

4. Following the date at which the denunciation of a State Party becomes effective, the Committee shall not commence consideration of any new matter regarding that State.

Article 90

1. After five years from the entry into force of the Convention a request for the revision of the Convention may be made at any time by any State Party by means of a notification in writing addressed to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall thereupon communicate any proposed amendments

to the States Parties with a request that they notify him whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposals. In the event that within four months from the date of such communication at least one third of the States Parties favours such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of the States Parties present and voting shall be submitted to the General Assembly for approval.

2. Amendments shall come into force when they have been approved by the General Assembly of the United Nations and accepted by a two-thirds majority of the States Parties in accordance with their respective constitutional processes.

3. When amendments come into force, they shall be binding on those States Parties that have accepted them, other States Parties still being bound by the provisions of the present Convention and any earlier amendment that they have accepted.

Article 91

1. The Secretary-General of the United Nations shall receive and circulate to all States the text of reservations made by States at the time of signature, ratification or accession.

2. A reservation incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.

3. Reservations may be withdrawn at any time by notification to this effect addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall then inform all States thereof. Such notification shall take effect on the date on which it is received.

Article 92

1. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of the present Convention that is not settled by negotiation shall, at the request of one of them, be submitted to arbitration. If within six months from the date of the request for arbitration the Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in conformity with the Statute of the Court.

2. Each State Party may at the time of signature or ratification of the present Convention or accession thereto declare that it does not consider itself bound by paragraph 1 of the present article. The other States Parties shall not be bound by that paragraph with respect to any State Party that has made such a declaration.

3. Any State Party that has made a declaration in accordance with paragraph 2 of the present article may at any time withdraw that declaration by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 93

1. The present Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Convention to all States.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

THE DECLARATIONS AND THE RESERVATION MADE BY TURKEY CONCERNING
THE CONVENTION ON THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF ALL MIGRANT
WORKERS AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES:

A) The declaration regarding Article 15:

The restrictions by the related Turkish laws regarding acquisition of immovable property by the foreigners are preserved.

B) The reservation regarding Article 40:

The Turkish Law on Trade Unions allows only the Turkish citizens to form trade unions in Turkey.

C) The declaration regarding Article 45:

The stipulations of the paragraphs 2, 3 and 4 of the Article 45 will be implemented in accordance with the provisions of the Turkish Constitution and the related Laws.

D) The declaration regarding Article 46:

The implementation of the Article 46 will be made in accordance with the national laws.

E) The declaration regarding Article 76 and 77:

Turkey will recognize the competence of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families at a later time.